

«ТрансОйл» Сақтандыру Компаниясы АҚ»

ХҚЕС сәйкес дайындалған
2023 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жылдың

Қаржы есептілігі

Алматы 2024

МАЗМҰНЫ

Тәуелсіз аудиторлар есебі

Қаржы есептілігі

Кірістер мен шығыстар және өзге де жиынтық табыс туралы есеп.....	1
Қаржылық жағдай туралы есеп	2
Ақша қаражаттарының қозғалысы туралы есеп.....	3
Меншікті капиталдағы өзгерістер туралы есеп	4

Қаржы есептілігіне ескертулер және есептік саясатының негізгі ережелері

1. Жалпы ақпарат	5
2. Қаржы есептілігін дайындау негіздері	5
3. Есеп саясатының өзгеруі.....	7
4. Сақтандыру бойынша табыс.....	11
5. Сақтандыру қызметтері бойынша шығыс	11
6. Қаржылық табыстар	11
7. Жалпы және әкімшілік шығыстар	11
8. Табыс салығы.....	12
9. Ақша қаражаттары.....	13
10. Банк салымдары	13
11. Өзге жиынтық табыс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтері	13
12. Негізгі құрал-жабдықтар	14
13. Сақтандыру көлісімдері.....	14
14. Капитал және резервтер	18
15. Қаржылық тәуекелдерді басқару мақсаттары мен саясаты.....	18
16. Шартты және ықтимал міндеттемелер	29
17. Байланысты тараптармен жасалатын операциялар	29
18. Есеп саясатының негізгі ережелері.....	30
19. Есеп беру күнінен кейінгі жағдайлар.....	37

ТӘУЕЛСІЗ АУДИТОРЛАР ЕСЕБІ**«ТрансОйл» Сақтандыру компаниясы» АҚ акционерлеріне****Пікір**

Біз «ТрансОйл» Сақтандыру компаниясы» АҚ (ары қарай – «Компания») 2023 жылдың 31 желтоқсанындағы қаржылық жағдай туралы есебін, кірістер мен шығыстар және өзге де жиынтық табыс туралы есебін, ақша қаражаттарының қозғалысы туралы есебін және капиталдағы өзгерістер туралы есебін, сонымен қатар қаржы есептілігіне ескертулер мен есеп саясатының негізгі ережелерін қамтитын қаржы есептілігіне аудит жүргіздік.

Біздің пікіріміз бойынша, берілген қаржы есептілігі Компанияның 2023 жылдың 31 желтоқсанындағы қаржылық жағдайын, сонымен қатар осы күнге аяқталған жыл үшін оның қаржы нәтижелері мен ақша қаражаттарының қозғалысын Халықаралық қаржы есептілігі стандарттарына (ары қарай – «ХҚЕС») сәйкес шынайы және барлық елеулі аспектілерін көрсетеді.

Пікір білдіруге негіз

Біз Халықаралық аудит стандарттарына (ары қарай – «ХАС») сәйкес аудит жүргіздік. Осы стандарттар бойынша біздің міндеттеріміз есебіміздің «Қаржы есептілігі аудитіне аудитордың жауапкершілігі» белімінде сипатталған. Біз Бұхгалтерлер үшін халықаралық әдеп стандарттары кеңесінің Кәсіби бұхгалтерлерге арналған әдеп кодексі (ары қарай – «БХӘСК Кодексін») мен Қазақстан Республикасындағы біздің қаржы есептілігі аудитіне қатысы бар этикалық талаптарға сәйкес Компанияға тәуелсіз болып табыламыз және біз осы талаптар мен БХӘСК Кодексіне сәйкес өзге этикалық міндеттерді орындадық. Біз алған аудиторлық дәлелдер біздің пікірімізге негізді қамтамасыз ету үшін жеткілікті және тиісті болып табылады деп есептейміз.

Қаржы есептілігі үшін басшылық пен корпоративтік басқару өкілеттілігіне ие тұлғалардың жауапкершілігі

Компания Басшылығы Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына сәйкес осы қаржылық есептілікті дайындау және шынайы табыстау, сондай-ақ, Компанияның пікірінше ықпалсыз әрекеттер немесе қателерден болатын елеулі бұрмалауы жоқ қаржылық есептілікті дайындау үшін қажетті ішкі бақылау жүйесін қамтамасыз етуіне жауапты.

Қаржылық есептілікті дайындау кезінде Басшылық Компанияның үздіксіз негізде өз қызметін жалғастыру қабілетін бағалау үшін, үздіксіз қызметке қатысты мәліметтерді тиісті жағдайларда жария ету үшін және Басшылық Компанияны жоюды, қызметін тоқтатуды көздеу жағдайларын немесе қызметті жою мен тоқтатудан басқа баламаның жоктығының болмағандығын есепке алмағанда, қызметтің үздіксіздігі туралы жорамалдың негізінде есептілікті дайындау үшін жауапты болып табылады.

Корпоративтік басқару өкілеттілігіне ие тұлғалар қаржылық есептілікті дайындау процесін бақылау үшін жауапты болып табылады.

Қаржы есептілігі аудитіне аудитордың жауапкершілігі

Біздің аудитіміздің мақсаты қаржылық есептілікте ықылассыз әрекеттер немесе қателер нәтижесінде пайда болатын жалпылай маңызды бұрмалаулардың жоқ екендігі туралы толықтай сенімділікке ие болу және пікірімізді білдіретін тәуелсіз аудиторлар есебін шығару. Жеткілікті сенімділік сенімділіктің жоғарғы деңгейі болып табылады, алайда, ХАС сәйкес жүргізілген аудит маңызды бұрмалауларды, егер бар болса, әрқашан анықтай алатындығына кепілдік бере алмайды. Бұрмалаулар ықылассыз әрекеттер немесе қателер салдарынан орын алуы мүмкін, және, егер басқалардан бөлек немесе бірге қаржылық есептілікті пайдаланушылардың осы қаржылық есептілік негізінде қабылданатын экономикалық шешімдеріне ықпал ете алса, олар маңызды деп қаралады.

Біздің аудитте ХАС сәйкес кәсіби пайымдаманы қолданамыз және аудитті жоспарлау мен жүргізу барысында кәсіби күмәншілдік қағидасын басшылыққа аламыз. Сонымен қатар:

- Ықылассыз әрекеттер немесе қателер салдарынан болған қаржылық есептіліктің маңызды бұрмалау қауіптерін анықтаймыз және бағалаймыз, осы тәуекелдерді табу үшін аудиторлық тәсілдерді жасаймыз және қолданамыз, және өз пікірімізді білдіру үшін толық және тиісті аудиторлық дәлелдерді аламыз. Ықылассыз әрекеттер салдарынан пайда болатын маңызды бұрмалауларды таппау қауіпі қателес салдарынан пайда болатын маңызды бұрмалауларды таппау қауіпінен жоғарырақ, өйткені ықылассыз әрекеттерге келісім, алдау, әдейі қалдырып кету, ақпаратты бұрмалап беру немесе ішкі бақылау жүйесін айналып өту әрекеттері жатады.
- Аудит процесінде қолдану үшін қалыптасқан жағдайда пайдалана алатын аудиторлық тәсілдерді жасау мақсатында, бірақ Компанияның ішкі бақылау жүйесінің тиімділігі туралы пікір білдіру мақсатында емес, ішкі бақылау жүйесін зерттейміз.
- Қолданыстағы есеп саясатының дұрыстығын және бухгалтерлік бағалардың негізділігін, басшылық дайындаған ақпараттың тиісті түрде ашылуын зерттейміз.
- Басшылықтың қызмет үздіксіздігі қағидасын қолдану заңдылығы туралы және Компанияның үздіксіз негізде өз қызметін жалғастыру қабілетіне күмән келтіруі мүмкін жағдайларға байланысты елеулі белгісіздікті анықтайтын аудиторлық дәлелдер негізінде қорытынды жасаймыз. Елеулі белгісіздіктің бар екендігіне көз жеткізген жағдайларда біз аудиторлық есебімізде қаржылық есептілікке жасалатын ескертулерге назар аударуымыз қажет немесе тиісті деңгейде ақпаратты ашпау жағдайында пікірімізді өзгертуіміз қажет. Біздің тұжырымымыз есебіміздің дайындалу күніне алынған аудиторлық дәлелдерге негізделеді. Алайда, келешектегі оқиғалар немесе шарттар Компанияның үздіксіз негізде өз қызметін жалғастыра алу қабілетіне әсер етуі мүмкін.
- Қаржылық есептіліктің жалпы құрамын, құрылымын және мазмұнын, сонымен қатар, ақпараттың ашылуын, осыған негізделген операциялар мен оқиғалардың дұрыстығын қамтамасыз етілуін бағалаймыз.

Біз Компанияны басқаратын тұлғаларға жоспарланған аудит көлемі мен мерзімдері туралы, сондай-ақ, аудит барысында көзге түскен маңызды аудиторлық ескертулер, ішкі бақылау жүйесінің елеулі кемшіліктері туралы хабар береміз.

Бекітемін

Серик Кожикенов
Аудитор, біліктілік куәлігі
№ 0000557, 2003 жылдың 24 желтоқсаны
Басқарушы серіктес
«Moore Kazakhstan» ЖШС
2023 жылғы 30 мамыр

Айдар Аитов
Аудит серіктесі

Қазақстан Республикасының Қаржы Министрлігімен 2023 жылдың 26 қазан берілген аудиторлық қызметпен айналысу құқығын беретін № 23023540 мемлекеттік лицензия

«ТрансОйл» Сақтандыру компаниясы» АҚ
Кірістер мен шығыстар және өзге де жиынтық табыс туралы есеп
2023 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жыл бойына

мың теңге	Еск.	2023	2022, қайта есептелген
Сақтандыру бойынша табыс	4	1,079,406	582,327
Сақтандыру қызметтері бойынша шығындар	5	(1,814,484)	(670,651)
Сақтандыру қызметі бойынша шығын		(735,078)	(88,324)
Қаржылық табыстар	6	267,617	155,827
Қаржылық шығындар		(1,844)	(2,738)
Өзге жиынтық табыс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтерінің таза (шығыны) табысы	11	(76,421)	366,909
Қаржы активтерінің құнсыздануынан болған шығындарды қалпына келтіру (шығындар)	11	(394)	7,093
Курс айырмасынан табыс (шығын)		(30,254)	121,811
Инвестициялық әрекет табысы		158,704	648,902
Жалпы және әкімшілік шығыстар	7	(248,065)	(211,852)
Өзге операциялық кіріс (шығыс), нетто		14,046	181
Операциялық шығыстар		(234,019)	(211,671)
Салық салуға дейінгі табыс (шығын)		(810,393)	348,907
Табыс салығы бойынша үнемдеу (шығыстар)	8(a)	140,203	(66,316)
Жыл бойынша таза табыс (шығын)		(670,190)	282,591
Өзге жиынтық табыс (шығын)			
Нәтижесінде табыс немесе шығын құрамына кірмейтін баптар:			
Табыс салығын шегергендегі негізгі құрал-жабдықтардың әділ бағасын түзету	14(a)	61,348	17,860
Нәтижесінде табыс немесе шығын құрамына кіруі мүмкін баптар:			
Табыс салығын шегергендегі өзге жиынтық табыс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтерінің әділ құнын түзету	14(b)	110,064	(251,050)
Жыл бойынша өзге жиынтық табыс (шығын)		171,412	(233,190)
Жыл бойынша жалпы жиынтық табыс (шығын)		(498,778)	49,401

Бұл қаржы есептілігі Компания басшылығымен 2024 жылы 30 мамырда мақұлданды және басшылық атынан қол қойылды.

Исмагулов М.К.

«ТрансОйл» Сақтандыру компаниясы» АҚ
Басқарма төрағасы

Цхай А.А.

«ТрансОйл» Сақтандыру компаниясы» АҚ
Бас бухгалтері

TRANSLATED

«ТрансОйл» Сақтандыру компаниясы» АҚ
Қаржылық жағдай туралы есеп
2023 жылдың 31 желтоқсанына

мың теңге

АКТИВТЕР

Ақша қаражаттары

Банк салымдары

Өзге жиынтық табыс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері

Непзп құрал-жабдықтар

Материалдық өмөс активтер

Пайдалану құқығы нысанындағы активтер

Табыс салығы бойынша алдын-ала төлемдер

Кейінге қалдырылған салық активі

Өзге активтер

АКТИВТЕР, ЖИЫНЫ

МІНДЕТТЕМЕЛЕР

Сақтандыру келісімдері бойынша міндеттемелер

Жалдау міндеттемелер

Төленетін табыс салығы

Кейінге қалдырылған салық міндеттемесі

Өзге міндеттемелер

КАПИТАЛ ЖӘНЕ РЕЗЕРВТЕР

Акционерлік капитал

Резервтік капитал

Непзп құрал-жабдықтарды қайта бағалауға арналған резерв

Өзге жиынтық табыс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтерін қайта бағалауға арналған резерв

Таратылмаған табыс

КАПИТАЛ ЖӘНЕ МІНДЕТТЕМЕЛЕР, ЖИЫНЫ

Еск.	2023	2022, қайта есептелген	2021, қайта есептелген
9	156,418	21,855	140,272
10	911,391	709,836	1,585,904
11	2,778,870	2,747,548	1,541,476
12	337,337	277,966	270,795
	3,133	630	431
	8,208	8,721	18,855
8(б)	49,546	—	36,653
8(ө)	121,674	—	—
	9,879	3,291	4,417
	4,376,456	3,769,847	3,598,803
13	1,886,178	720,855	560,339
	11,266	13,747	23,663
	—	56,353	—
8(ө)	—	3,191	78,392
	11,011	8,922	19,031
	1,908,455	803,068	681,425
14(а)	1,700,000	1,700,000	1,700,000
	10,000	10,000	10,000
14(ө)	219,654	172,215	165,723
14(б)	(25,936)	(136,000)	115,050
	564,283	1,220,564	926,605
	2,468,001	2,966,779	2,917,378
	4,376,456	3,769,847	3,598,803

TRANSLATED

«ТрансОйл» Сақтандыру компаниясы» АҚ
Ақша қаражаттарының қозғалысы туралы есеп
2023 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жыл бойына

мың теңге	Еск.	2023	2022, қайта есептелген
ОПЕРАЦИЯЛЫҚ ҚЫЗМЕТ			
Салық салуға дейінгі табыс (шығын)		(810,393)	348,907
Түзетулер:			
Қаржылық табыстар	6	(267,617)	(155,827)
Қаржылық шығыстар		1,844	2,738
Өзге жиынтық табыс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтерінің таза табысы (шығыны)	11	76,421	(366,909)
Қаржы активтерінің құнсыздануынан болған шығындар (шығындарды қалпына келтіру)	11	394	(7,093)
Курс айырмасынан іске аспаған шығын (табыс)		30,854	(124,998)
Тозу және амортизация	7	23,044	23,064
Непзп құрал-жабдықтардың шығуынан болған шығын (табыс)		(12,532)	929
Жалдаудың шығуынан болған табыс		(683)	—
Айналым капиталының өзгеруіне дейінгі операциялық қызметтегі ақша қаражатының қозғалысы		(958,668)	(279,189)
Өзге активтердің азаюы (көбеюі)		(6,588)	1,126
Сақтандыру келісімдері бойынша міндеттемелердің көбеюі		1,165,323	160,516
Өзге міндеттемелердің көбеюі (азаюы)		2,089	(10,109)
Табыс салығын төлегенге дейінгі операциялық қызметтегі ақша қаражаты		202,156	(127,656)
Төленген табыс салығы		(89,392)	(1,686)
Операциялық қызметте қолданылған таза ақша қаражаттары		112,764	(129,342)
ИНВЕСТИЦИЯЛЫҚ ҚЫЗМЕТ			
Банктегі депозиттердің өзгеруі		(187,517)	900,648
Өзге жиынтық табыс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтерін сатып алу		(715,263)	(3,052,004)
Өзге жиынтық табыс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтерін сатудан болған түсімдер		702,203	2,070,955
Алынған пайыздар		227,283	65,465
Алынған дивидендтер		1,108	—
Непзп құрал-жабдықтарды сатып алу	12	(19,640)	(14,183)
Материалдық емес активтерді сатып алу		(2,825)	(284)
Непзп құрал-жабдықтарды сатудан түсімдер		31,500	12,886
Инвестициялық қызметтен (қызметте қолданылған) таза ақша қаражаттары		36,849	(16,517)
ҚАРЖЫЛЫҚ ҚЫЗМЕТ			
Жалдау төлемдері		(6,020)	(7,239)
Төленген пайыздар		(1,844)	(2,738)
Қаржылық қызметте қолданылған таза ақша қаражаттары		(7,864)	(9,977)
Ақша қаражатының таза көбеюі (азаюы)		141,749	(155,836)
Айырбастау курсы өзгеруінің ақша қаражаттарына әсері		(7,186)	37,419
Жыл басындағы ақша қаражаттары		21,855	140,272
Жыл соңындағы ақша қаражаттары	9	156,418	21,855
АҚШАЛАЙ ЕМЕС ОПЕРАЦИЯЛАР			
Өзге жиынтық табыс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтерін қайта бағалау		109,670	(286,542)
Непзп құрал-жабдықтарды қайта бағалау	12	76,686	22,325
Жалдау міндеттемелерін қайта бағалау		4,222	(2,677)
Пайыздық табыстан алынатын төлем көзінен табыс салығын ұстап қалу		16,507	8,705

ТрансОйл» Сақтандыру компаниясы» АҚ
Капиталдағы өзгерістер туралы есеп
2023 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жыл бойына

мың теңге	Еск.	Акционерлік капитал	Резервтік капитал	Негізгі құрал-жабдықтарды қайта бағалау қоры	Өзге жиынтық табыс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтерін қайта бағалау қоры	Таратылмаған табыс	Жалпы
2022 жылдың 1 қаңтарына		1,700,000	10,000	165,723	102,694	938,961	2,917,378
Табыс салығын шегергендегі ХҚЕС 9 алғашқы қолдануын арқылы түзету	3	—	—	—	12,356	(12,356)	—
2022 жылдың 1 қаңтарына, қайта есептелді		1,700,000	10,000	165,723	115,050	926,605	2,917,378
Жылдың таза табысы, қайта есептелді		—	—	—	—	282,591	282,591
Табыс салығын шегергендегі негізгі құрал-жабдықтарды қайта бағалау	14(ә)	—	—	17,860	—	—	17,860
Табыс салығын шегергендегі өзге жиынтық табыс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтерін қайта бағалау, қайта есептелді	14(б)	—	—	—	(251,050)	—	(251,050)
Жалпы жиынтық табыс, қайта есептелді		—	—	17,860	(251,050)	282,591	49,401
Негізгі құрал-жабдықтарды қайта бағалау резервіне амортизация		—	—	(11,368)	—	11,368	—
2022 жылдың 31 желтоқсанына		1,700,000	10,000	172,215	(136,000)	1,220,564	2,966,779
Жылдың таза шығыны		—	—	—	—	(670,190)	(670,190)
Табыс салығын шегергендегі негізгі құрал-жабдықтарды қайта бағалау	14(ә)	—	—	61,348	—	—	61,348
Өзге жиынтық табыс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтерін қайта бағалау	14(б)	—	—	—	110,064	—	110,064
Жалпы жиынтық шығын		—	—	61,348	110,064	(670,190)	(498,778)
Негізгі құрал-жабдықтарды қайта бағалау резервіне амортизация		—	—	(13,909)	—	13,909	—
2023 жылдың 31 желтоқсанына		1,700,000	10,000	219,654	(25,936)	564,283	2,468,001

1. Жалпы ақпарат

(а) Мекеме және қызмет

«ТрансОйл» Сақтандыру компаниясы» АҚ (ары қарай – «Компания») Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес 1991 жылғы Қазақстан Республикасында құрылған. Меншік иелері туралы ақпарат 14 Ескертуде көрсетілген. Сафина Мұратқызы Мадина ханым түпкілікті бақылау тарабы және негізгі акционер болып табылады.

Компанияның 2016 жылдың 6 қаңтарыдағы №2.1.42 ерікті және міндетті жалпы сақтандыру қызметін жүзеге асыруға Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі берген, 2019 жылғы 4 сәуірде қайта ресімделген, лицензиясы бар.

Компания келесі топтар бойынша әр түрлі сақтандыру өнімдерін ұсынады:

- сақтандырудың ерікті түрі: жазатайым жағдайлардан сақтандыру, автомобиль, әуе және темір жол көлігін сақтандыру, жүктерді сақтандыру, мүлікті залалдан сақтандыру, автомобиль және әуе көлігі иелерінің азаматтық-құқықтық жауапкершілікті сақтандыру, азаматтық жауапкершілікті сақтандыру, титулдық сақтандыру;
- сақтандырудың міндетті түрі: көлік құралдары иелерінің азаматтық-құқықтық жауапкершілігін сақтандыру, тасымалдаушының жолаушылар алдындағы азаматтық-құқықтық жауапкершілігін сақтандыру, экологиялық сақтандыру, қызметі үшінші тұлғаларға зиян көлтіру қаупімен байланысты объектілер иелерінің азаматтық-құқықтық жауапкершілігін сақтандыру, жеке нотариустардың азаматтық-құқықтық жауапкершілігін сақтандыру;

Компанияның бас кеңсесі келесі мекен-жай бойынша тіркелген және орналасқан: Қазақстан, 050057, Алматы, Мұстафа Өзтүрік, 7а.

2023 жылдың 31 желтоқсанында Компанияның, Қарағанды, Павлодар, Жамбыл, Щучинск қалаларында 4 филиалы бар. 2023 жылдың 31 желтоқсанында Компанияда 62 адам қызмет жасайды (2022: 81 адам).

(ә) Шаруашылық қызметін Қазақстанда жүзеге асыру шарттары

Компанияның қызметі негізінде Қазақстанда шоғырланған. Демек, Компания Қазақстанда бизнес жүргізуге тән экономикалық, саяси және әлеуметтік тәуекелдер тәрізді елдік тәуекелге бейім. Аталған тәуекелдерге үкіметтің саясатынан, экономикалық жағдайлардан, салық пен реттеуге қатысты енгізулер немесе өзгерістерден, валюталық бағамның ауытқуынан және келісім-шарттық құқықтарды орындауды қамтамасыз етуден туындайтын мәселелер жатады.

Осы қаржылық есептілігі Компанияның операциялар және қаржылық қызметін бойынша Қазақстанның экономикалық жағдайы өсерін басшылықтың бағалауын көрсетеді. Болашақ экономикалық жағдайлар басшылықтың бағасынан өзгеше болуы мүмкін.

2. Қаржы есептілігін дайындау негіздері

(а) ХҚЕС-на сәйкестілігі туралы мәлімдеме

Осы қаржы есептілігі Халықаралық Бухгалтерлік Есеп Стандарттары бойынша Комитет (ары қарай – «ХБЕСК») жасаған Халықаралық қаржы есептілігі стандарттарының (ары қарай – «ХҚЕС») талаптарына және Халықаралық Қаржы Есептілігін түсіндіру бойынша Комитеттің (ары қарай – «ХҚЕСТК») жасаған түсіндірмелеріне (ары қарай – «ХҚЕСТКТ») сәйкес дайындалған.

(ә) Үздіксіздік принципі

Бұл қаржы есептілігі Компания өз жұмысын үздіксіздік негізінде жалғастыра беруі туралы пайымдау негізінде дайындалған.

Басшылық Компанияның едәуір айналым капиталы ақшалай қаражатқа деген болжанған қажеттіліктерді жабуына жетерлік кепілдеме бола алады деп санайды. Компания қызметтерінің болжамдық бағаларына, бөreshәкті өтеу және капиталдық тұрғыдағы міндеттемелерге сараптама жүргізу, сондай-ақ, сақтандыру қызметіне сұраныстың төмендеуі, операциялық және капиталды шығындардың ұлғаюы тәрізді қолайсыз салдарды бағалау нәтижесінде Басшылық Компанияда жақын болашақта қызметін жалғастыру үшін жеткілікті ресурстар бар екендігіне негізді түрде сенеді. Сондықтан, қаржы есептілігін дайындау кезінде үздіксіз қызмет қағидасын қолдануды жалғастырады.

2. Қаржы есептілігін дайындау негіздері, жалғасы

(б) Өлшеу негіздері

Осы қаржылық есептілік ХҚЕС 9 «Қаржы құралдары» сәйкес өзге жиынтық табыс арқылы өділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтерін және ХҚЕС 16 «Негізгі құрал-жабдықтар» сәйкес қайта бағаланған құн бойынша есепке алынатын негізгі құрал-жабдықтар құрамындағы жер, ғимаратты қоспағанда тарихи құн бойынша есеп жүргізу қағидасына негізделіп дайындалған.

(в) Функционалдық валюта және есептілікті беру валютасы

Қазақстан Республикасының Ұлттық валютасы – қазақстандық теңге (ары қарай – «теңге»), ол Компанияның функционалдық валютасы және осы қаржы есептілігін жасауда қолданылатын валюта болып табылады. Теңгемен берілген барлық қаржы ақпараты мыңға (ары қарай – «мың теңге») дейін дөңгелектенген.

(г) Жаңа стандарттар мен түсіндірмелерді қабылдау

Осы қаржылық есептілікті дайындау кезінде Компания 2023 жылдың 1 қаңтарынан бастап күшіне енген көлесі стандарттар мен түзетулерді қолданды:

- ХҚЕС 17 «Сақтандыру келісімдері»;
- ХҚЕС 9 «Қаржы құралдары». Бұл стандарт 2019 жылдың 1 қаңтарында күшіне енген. алайда ХҚЕС 9 «Қаржы құралдары» және ХҚЕС 4 «Сақтандыру келісімдері» қолдануына қатысты түзетулер сақтандыру компанияларына осы стандартты қолдануын кейінге қалдыруына жол берді.
- Бір операция нәтижесінде туындайтын актив пен міндеттемелерге қатысты кейінге қалдырылған салық (ХБЕС 12 түзетулер);
- Халықаралық салық реформасы – Екінші компоненттің үлгілік ережелері (ХБЕС 12 түзетулер);
- Бухгалтерлік бағалау анықтамасы (ХБЕС 8 түзетулер);
- Есептік саясат туралы ақпаратты ашу (ХБЕС 1 түзетулер);

Жоғарыда аталмыш стандарттар мен түзетулер, 3-ескертуде баяндалған ХҚЕС 17 және ХҚЕС 9 әсерін санамағанда, Компанияның қаржылық есептілігіне айтарлықтай әсер өткен жоқ.

(г) Әлі қолданысқа қабылданбаған жаңа стандарттар мен түсіндірмелер

Осы қаржылық есептілікті дайындау кезінде Компания жаңа жарияланған, бірақ әлі күшіне еңбеген стандарттарды, оларға түсіндірмелерді немесе түзетулерді мерзімінен бұрын қолданбаған. Жаңа стандарттар мен түсініктемелер Компанияның қаржылық есептілігіне айтарлықтай әсер етеді деп күтілмейді.

(д) Есептік бағалауларды және жорамалдарды қолдану

Осы қаржы есептілігін ХҚЕС-на сәйкес даярлау кезінде, басшылық, активтер мен міндеттемелерді көрсету мәселелеріне және шартты активтер мен міндеттемелер туралы ақпаратты ашуға қатысты кәсіби пайымдауларды, болжамдар мен есептік бағалауларды қолданды. Мұндай пайымдаулар бұрынғы тәжірибеге қатысты белгілі фактілер мен жағдайлар туралы Басшылықтың хабардар болуына негізделген. Нақты нәтижелер осы бағалаулардан өзгеше болуы мүмкін.

Болжамдар және олардың негізінде жасалған есептік бағалаулар оларды өзгерту қажеттілігіне үнемі сарапталып отырады. Есептік бағалаулардағы өзгертулер осы бағалаулар қайта қарастырылған есептік кезең кезінде, және айтылған өзгертулерде көрсетілген барлық кейінгі кезеңдерде танылады.

Көлесі ескертулерде белгісіздікті бағалауды талап ететін негізгі салалар және есептілік саясатының ережелерін қолдану үдерісінде қалыптасқан және қаржы есептілігінде берілген сомаларға ең қатты әсерін тигізген ең маңызды пайымдаулар туралы ақпарат берілген. Оған қарамастан, егер басқалай анықталмаған болса, басшылық көлесі 12 ай ішінде төмендеп факторлар әсер беретін активтер мен міндеттемелер құнының едәуір өзгеруін күтпейді.

- 3-ескертү – Есептік саясаттың өзгеруі. Толық және өзгерген ретроспективті тәсілді қолдану үшін жеткілікті орынды және негізделген ақпараттың бар болуын анықтау.
- 8-ескертү – Табыс салығы. Салық органдары тексеруі мүмкін және уақыт айырмасын қолдану уақытына байланысы баз салық міндеттемелерінің толықтығын бағалау.

2. Қаржы есептілігін дайындау негіздері, жалғасы

- 11-ескерту – Өзге жиынтық табысы арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтері. Өзге жиынтық табысы арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтері бойынша төмендегі жорамалдар мен бағалаулар көлтірілген:
 - қаржы активтері қолданыстағы бизнес-модель және қаржы активтерінің сипаты арқылы классификацияланады.
 - белсенді нарықтағы бағалар негізінде анықтала алмайтын қаржы активтерінің әділ құнын бағалау мақсатында математикалық модельдерді қамтитын әр түрлі бағалау тәсілдері қолданылады. Егер қолданылса, аталған модельдер үшін бастапқы деректер қаралымдағы нарық негізінде анықталады; егер олай болмаса, әділ құнды анықтау үшін пайымдаманы қолдану қажет.
 - болжамды несиелік шығындарды бағалау болжамдық ақпаратты қамтитын методология негізінде жүзеге асырылады.
- 12-ескерту – Негізгі құрал-жабдықтар. Бағалау жер, ғимарат, сондай-ақ, активтердің пайпалы қызмет мерзімін анықтауда жүргізілді.
- 13-ескерту – Сақтандыру келісімдері. Сақтандыру келісімдері бойынша келесі жорамалдар мен бағалаулар жүргізілді:
 - сақтандыру келісімдерін классификациялау: келісім елеулі сақтандыру тәуекелін беретіндігін және сақтандыру келісінде тікелей қатысудың бар екендігін бағалау;
 - сақтандыру келісімдерінің бірігу деңгейі: келісімдер қоржының идентификациялау және алғашқы тану кезінде ауыртпалығы бар және кейінірек ауыртпалық туындауға айтарлықтай мүмкіндігі жоқ келісімдерді анықтау;
 - сақтандыру келісімдерін бағалау: келісімдерді орындаудағы ақша ағымдарын болжау үшін бұрынғы шығындарды және ағымдарды реттеу үрдісін қолдану, сонымен қатар, қаржылай емес тәуекел мен келісім бойынша орнын толтыру бірлігі үшін тәуекелді түзуді бағалау тәсілін анықтау. Әр есеп күнінде бағалаудың дұрыстығы қайта қаралады да, есептерге өзгеріс енгізіледі;
- 15-ескерту – Қаржылық тәуекелдерді басқару мақсаттары мен саясаты. Әділ құнды талдау келешектегі ақша ағымдарын және дисконттық мөлшерлемені бағалауға негізделген;
- 16-ескерту – Шартты және ықтимал міндеттемелер. Осы ашып көрсету басшылықтан міндеттемелерді бағалау және келешекте ақшалай қаражатының жылыстау ықтималдығын анықтауды талап етеді.

3. Есеп саясатының өзгеруі

Компания 2023 жылдың 1 қаңтарынан бастап алғашында ХҚЕС 17 және ХҚЕС 9, сондай-ақ, басқа стандарттарға енгізілген кез келген соңғы өзгертулерді қолданды. Бұл стандарттар сақтандыру келісімдерін және қаржы құралдарын есепке алуға елеулі өзгерістер енгізді. Нәтижесінде, Компания кейбір салыстырмалы сомаларды қайта есептеп, 2022 жылдың 1 қаңтарындағы қаржылық жағдай туралы үшінші есепті табыстады.

Төменде көлтірілген өзгертулерді есептемегенде, Компания осы қаржылық есепте қамтылған барлық кезеңдегі 18-ескертуде баяндалған есеп саясатын дәйекті түрде қолданады

ХҚЕС 17 және ХҚЕС 9 ету нәтижесінде Компанияның есеп саясатына жасалған негізгі өзгертулердің сипаты мен салдары төменде қысқаша баяндалған.

(a) МСФО 17 «Сақтандыру келісімдері»

Сақтандыру келісімдерін тану, бағалау және табыстау

ХҚЕС 17 сақтандыру келісімдерін тану, табыстау және ашықтау қағидаларын белгілейді. Онда келешектегі ақша ағымдарының көптірінді құнын бағалау негізінде келісімдер тобын өлшейтін модель көрсетілген, аталған ақша ағымдары Компанияның келісімдерді орындау, қаржылай емес тәуекел мен келісімде көрсетілген қызметтер үшін маржа бойынша тәуекелді түзету нәтижесінде туындайтындығы күтіледі.

ХҚЕС 17 сәйкес сақтандырудағы табыс әр есептік кезеңде Компания сыйақы алуды кездейтін қызметтер үшін арналған өтелімінің қалған бөлшегі және сақтандыру келісімдерін апудан болған ақша ағымдарының қалпына келуіне байланысты сыйлықақыларды тарату бойынша міндеттемелердегі өзгерістерді қамтиды. Сонымен қатар, инвестициялық құрам енді сақтандыру табысына және сақтандыру қызметінің шығындарына кірмейді.

3. Есеп саясатының өзгеруі, жалғасы

Компания әр жағдайда келісімдерді бағалауды жеңілдету үшін сыйлықақыны тарату негізіндегі тәсілді қолданады, өйткені топтағы әр келісімнің сақтандыру өтелімі көзге бір жылды немесе одан кем мерзімді құрайды. Өтелімінің қалған бөлшегі бойынша міндеттемелерді бағалау кезіндегі сыйлықақына тарату негізіндегі тәсіл Компанияның алдыңғы есеп әдісімен бірдей. Алайда, пайда болған шығындар бойынша міндеттемелерді бағалау кезінде Компания қаржылай емес тәуекелде айқын тәуекелді түзетуді есепке алады.

Компанияның сақтандыру келісімдерін ХҚЕС 17 сәйкес есепке алатындығы туралы түсіндірмені 18(ә)-ескертуден қараңыз.

Өту

ХҚЕС 17 өту нәтижесінде есеп саясатына жасалған өзгертулер іс жүзінде қолданылуы ықтимал толық ретроспективті тәсілді қолдану арқылы жүзеге асты. 2022 жылдың 1 қаңтарына толық ретроспективті тәсілге сәйкес Компания:

- ХҚЕС 17 әрдайым қолданылғандай, сақтандыру келісімдерінің әр тобын анықтады, таныды және бағалады;
- ХҚЕС 17 әрдайым қолданылғандай, бірақ құнсыздануды бағалау 2022 жылдың 1 қаңтарына қолданылмағандай, сақтандыру алымдары бойынша ақша ағындары үшін көз келген активтерді анықтады, таныды және бағалады;
- ХҚЕС 17 әрдайым қолданылған жағдайда бұрынғы танылған қалдықтарды тануды тоқтатты. Оған сақтандыру келісімдері бойынша кейінге қалдырылған сатып алу шығындары, сақтандыру дебиторлық және кредиторлық берешек, сондай-ақ, ағымдағы сақтандыру келісімдеріне қатысты сақтандыру резервтері жатады. ХҚЕС 17 сәйкес олар сақтандыру келісімін бағалауға біріктірілген;
- Капиталда ХҚЕС 17 өтудің әсерін таныды.

(ә) ХҚЕС 9 «Қаржы құралдары»

Қаржы активтері мен қаржы міндеттемелерін классификациялау

ХҚЕС 9 қаржылы активтердің негізгі үш классификациялық категориясын қамтиды: амортизациялық құн арқылы, өзге жиынтық табыс арқылы өділ құн бойынша табыс пен шығын арқылы бағаланатындар. Қаржы активтерінің классификациясы ХҚЕС 9 сәйкес, әдетте, қаржы активтерін басқаруды және ақша ағындары қозғалысының келісімдік сипатын қамтитын бизнес-модельге негізделген. ХҚЕС 9 қарыз бен дебиторлық берешекті, сондай-ақ, сатуға қолжетімді қаржы активтерін өтеуге дейінгі ұсталатын инвестицияға қатысты ХБЕС 39 «Қаржы құралдары – тану және бағалау» алдыңғы категорияларын есепке алмайды. ХҚЕС 9 сәйкес келісімдерге кірген туынды қаржы құралдары, олардың ХҚЕС 9 қолдану аясындағы негізгі қаржы активі, ерекшеленбейді. Оның орнына классификация үшін жалпы гибриді қаржы құралы бағаланады.

ХҚЕС 9 сәйкес қаржы активтерін классификациялауға қатысты Компанияның есеп саясаты 18(п)-ескертуде баяндалған.

ХҚЕС 9 қаржы міндеттемелеріне қатысты Компанияның есеп саясатына өлеулі ықпал еткен жоқ.

Қаржы активтерінің құнсыздануы

ХҚЕС 9 ХБЕС 39 «келтірілген шығындар» моделін «күтілетін кредиттік шығындарының» болжамды моделіне алмастырады. Құнсызданудың жаңа моделі амортизациялық құн арқылы бағаланатын қаржы активтеріне, өзге жиынтық табыс және жалдаудағы дебиторлық берешек арқылы өділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтеріне қолданылады. ХҚЕС 9 сәйкес кредиттік шығындар ХБЕС 39 (18(ғ)-ескертуді қараңыз) гөрі ертерек танылады.

Өту

ХҚЕС 9 өту нәтижесінде жасалған есеп саясатындағы өзгертулер, төмендегі жағдайларды санамағанда, ретроспективті түрде қолданылады:

- Салыстырмалы кезеңдерді қайта қарау. Алайда, 2023 жылдың 1 қаңтарына танылуы тоқтатылған қаржы құралдары туралы ақпарат бұрынғыдай ХҚЕС 39 сәйкес салыстырмалы кезең бойына көрсетіледі.
- Келесі бағалау 2023 жылдың 1 қаңтарында болған фактілер мен жағдаяттар негізінде жасалған:
 - қаржы активтерін сақтауды қамтитын бизнес-модельді анықтау;
 - табыс пен шығын арқылы өділ құн бойынша бағаланатын белгілі қаржы активтері мен қаржы міндеттемелерінің бұрынғы классификациясын анықтау және қайтару;
 - өзге жиынтық табыс арқылы өділ құн бойынша бағаланатын саудаға арналмаған үлестік құралдарға жасалған кейбір инвестицияларды анықтау.
- Егер 2023 жылдың 1 қаңтарына қаржы активінде төмен кредиттік тәуекел болса, Компания алғашқы танудан бастап, актив бойынша кредиттік тәуекел аса өспегендігін анықтады.

3. Есеп саясатының өзгеруі, жалғасы

(б) Алғашқы қолданудың өсері

Келесі кестелерде 2022 жыл мен 2023 жылдың 1 қаңтарында ХҚЕС 17 және ХҚЕС 9 өту кезінде ХҚЕС 4 және ХБЕС 39 бойынша қаржылық жағдай туралы есеп баптарын ХҚЕС 17 және ХҚЕС 9 сәйкес баптармен салыстыру көрсетілген.

мың теңге	2022	Реклас- сификация	Бағалау	2022, қайта есептепген
АКТИВТЕР				
Ақша қаражаттары	21,855	—	—	21,855
Банк салымдары	709,836	—	—	709,836
Сақтандыру және қайта сақтандыру бойынша дебиторлық берешек	26,016	(26,016)	—	—
Сатуға қолжетімді қаржы активтер	2,747,548	(2,747,548)	—	—
Өзге жиынтық табыс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтері	—	2,747,548	—	2,747,548
Сақтандыру талаптарын үйлестіру шығындары мен шығыстары бойынша резерв, қайта сақтандырушының үлесі	5,436	(5,436)	—	—
Негізгі құрал-жабдықтар	277,966	—	—	277,966
Материалды емес активтер	630	—	—	630
Пайдалану құқығы нысанындағы активтер	8,721	—	—	8,721
Өзге активтер	90,469	(87,178)	—	3,291
АКТИВТЕР, ЖИЫНЫ	3,888,477	(118,630)	—	3,769,847
МІНДЕТТЕМЕЛЕР				
Сақтандыру және қайта сақтандыру бойынша кредиторлық берешек	20,270	(20,270)	—	—
Төленетін табыс салығы	56,353	—	—	56,353
Еңбек сіндірілмеген сақтандыру жарнапары бойынша резерв	343,259	(343,259)	—	—
Сақтандыру талаптарын үйлестіру шығындары мен шығыстары бойынша резерв	309,008	(309,008)	—	—
Сақтандыру келісімдері бойынша міндеттемелер	—	553,907	166,948	720,855
Жалдау міндеттемелері	13,747	—	—	13,747
Кейінге қалдырылған салық міндеттемесі	36,581	—	(33,390)	3,191
Өзге міндеттемелер	8,922	—	—	8,922
	788,140	(118,630)	133,558	803,068
КАПИТАЛ МЕН РЕЗЕРВТЕР				
Акционерлік капитал	1,700,000	—	—	1,700,000
Резервтік капитал	10,000	—	—	10,000
Негізгі құрал-жабдықтарды қайта бағалауға арналған резерв	172,215	—	—	172,215
Өзге жиынтық табыс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтерін қайта бағалауға арналған резерв	(141,263)	—	5,263	(136,000)
Таратылмаған табыс	1,359,385	—	(138,821)	1,220,564
	3,100,337	—	(133,558)	2,966,779
КАПИТАЛ МЕН МІНДЕТТЕМЕЛЕР, ЖИЫНЫ	3,888,477	(118,630)	—	3,769,847

«ТрансОйл» Сақтандыру компаниясы» АҚ
Қаржы есептілігіне ескертулер
2023 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жыл бойына

3. Есеп саясатының өзгеруі, жалғасы

мың теңге	2021	Реклас- сификация	Қайта бағалау	2021, қайта есептелген
АКТИВЫ				
Ақша қаражаттары	140,272	—	—	140,272
Банк салымдары	1,585,904	—	—	1,585,904
Сақтандыру және қайта сақтандыру бойынша дебиторлық берешек	32,295	(32,295)	—	—
Сатуға қолжетімді қаржы активтері	1,541,476	(1,541,476)	—	—
Өзге жиынтық табыс арқылы өділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтері	—	1,541,476	—	1,541,476
Шығындарды реттеудегі шығын мен шығыс резерві, қайта сақтандырушының үлесі	1,445	(1,445)	—	—
Негізгі құрал-жабдықтар	270,795	—	—	270,795
Материалды өмөс активтер	431	—	—	431
Пайдалану құқығы нысанындағы активтер	18,855	—	—	18,855
Табыс салығы бойынша алдын-ала төлем	36,653	—	—	36,653
Өзге активтер	78,567	(74,150)	—	4,417
АКТИВТЕР, ЖИЫНЫ	3,706,693	(107,890)	—	3,598,803
МІНДЕТТЕМЕЛЕР				
Сақтандыру және қайта сақтандыру бойынша кредиторлық берешек	11,934	(11,934)	—	—
Еңбек сіңірілмеген сақтандыру жарналары бойынша резерв	314,919	(314,919)	—	—
Сақтандыру талаптарын үйлестіру шығындары мен шығыстары бойынша резерв	341,376	(341,376)	—	—
Сақтандыру келісімдері бойынша міндеттемелер	—	560,339	—	560,339
Жалдау міндеттемелері	23,663	—	—	23,663
Кейінге қалдырылған салық міндеттемесі	78,392	—	—	78,392
Өзге міндеттемелер	19,031	—	—	19,031
	789,315	(107,890)	—	681,425
КАПИТАЛ МЕН РЕЗЕРВТЕР				
Акционерлік капитал	1,700,000	—	—	1,700,000
Резервтік капитал	10,000	—	—	10,000
Негізгі құрал-жабдықтарды қайта бағалауға арналған резерв	165,723	—	—	165,723
Өзге жиынтық табыс арқылы өділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтерін қайта бағалауға арналған резерв	102,694	—	12,356	115,050
Таратылмаған табыс	938,961	—	(12,356)	926,605
	2,917,378	—	—	2,917,378
КАПИТАЛ МЕН МІНДЕТТЕМЕЛЕР, ЖИЫНЫ	3,706,693	(107,890)	—	3,598,803

«ТрансОйл» Сақтандыру компаниясы» АҚ
Қаржы есептілігіне ескертулер
2023 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жыл бойына

4. Сақтандыру бойынша табыс

мың теңге	2023	2022, қайта есептелген
Көлік құралдары иелерінің АҚЖ (МС)	855,168	383,972
Кеден ісі саласындағы АҚЖ	217,135	190,212
Өзге сақтандыру	7,103	8,143
	1,079,406	582,327

5. Сақтандыру қызметтері бойынша шығыс

мың теңге	2023	2022, қайта есептелген
Сақтандыру төлемдері және өзге шығындар	848,171	402,593
Туындаған шығындар бойынша міндеттемелердің өзгеруі	336,564	(17,079)
Ауыртпалығы бар сақтандыру келісімдері бойынша шығындар	324,025	147,668
Аквизициялық ақша ағындарының амортизациясы	305,724	137,469
	1,814,484	670,651

6. Қаржылық табыстар

мың теңге	2023	2022, қайта есептелген
Пайыздық табыс:		
өзге жиынтық табыс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтері	159,390	84,258
банк салымдары бойынша	107,119	69,338
кері репо келісімдері бойынша берілген қарыз бойынша	—	2,231
Дивидендтер бойынша табыс	1,108	—
	267,617	155,827

7. Жалпы және әкімшілік шығыстар

тыс. теңге	2023	2022
Еңбекақы қорынан жалақылар мен салықтар	133,668	121,562
Заңды және кәсіби қызметтер	32,433	15,392
Тозу және амортизация	23,044	23,064
Бюджетке салықтар мен төлемдер	15,588	17,601
Сақтандыру	8,856	2,648
Негізгі құрал-жабдықтарға техникалық қызмет	8,126	11,799
Банк алымдары	5,431	2,945
Байланыс қызметі	5,545	4,706
Сақтандыру төлемдеріне кепілдік беру қорына міндетті жарна	4,196	1,197
Іссапарлық шығындар	2,835	2,002
Жалдау	639	1,141
Өзге	7,704	7,795
	248,065	211,852

8. Табыс салығы

(а) Табыс салығы бойынша (үнемдеу) шығыстар

Табыс салығы бойынша (үнемдеу) шығыстар келесілерді қамтиды:

мың теңге	2023	2022, қайта есептелген
Корпоративтік табыс салығы	—	103,397
Уақыт айырмасының туындауы және қалпына келуі	(140,203)	(37,081)
Табыс салығы бойынша (үнемдеу) шығыстар	(140,203)	66,316

Салық заңнамасы бекіткен мөлшерлеме бойынша салық салуға дейінп бухгалтерлік табысқа (шығынға) қолданылатын табыс салығын және табыс салығының тиімді мөлшерлемесі және табыс салығы бойынша (үнемдеу) шығыстарды салыстыру төменде көрсетілген:

мың теңге	2023	2022, қайта есептелген
Салық салуға дейінгі табыс (шығын)	(810,393)	348,907
Табыс салығының мөлшерлемесі	20.0%	20.0%
Қолданылатын мөлшерлеме бойынша есептелген табыс салығы	(162,079)	69,781
(Салық түспейтін табыстар) азайтылмайтын шығыстар	21,876	(3,465)
Табыс салығы бойынша (үнемдеу) шығыстар	(140,203)	66,316
Табыс салығының тиімді мөлшерлемесі	17.3%	19.0%

Қазақстан Республикасы салық заңнамасына сәйкес мемлекеттік құнды қағаздар бойынша операциялардан келген табысқа корпоративті табыс салынбайды.

(ә) Кейінге қалдырылған салық активі (міндеттемесі)

Қаржы есептілігінде кейінге қалдырылған салық активтері мен міндеттемелерінің сомасы:

мың теңге	2023	2022, қайта есептелген
Негізгі құрал-жабдықтар мен материалдық емес активтер	(60,058)	(49,607)
Жалдау активтері мен міндеттемелері	612	1,005
Сақтандыру келісімдері бойынша міндеттемелер	112,637	44,371
Өзге міндеттемелер	775	1,040
Ауыспалы салық шығыстары	67,708	—
	121,674	(3,191)

Кейінге қалдырылған салық активі (міндеттемесінің) қаржы есептілігіндегі қозғалысы:

мың теңге	2023	2022, қайта есептелген
1 қаңтарға	(3,191)	(78,392)
Кіріске жатқызылды	140,203	37,081
Басқа жиынтық табысқа (шығынға) жатқызылды	(15,338)	38,120
31 желтоқсанға	121,674	(3,191)

Негізгі құралдарды қайта бағалаудың 76,686 мың теңге (2022: 22,325 мың теңге) (12-ескертуді қараңыз) мөлшерінде және 2022 жылғы 286,542, мың теңге мөлшеріндегі өзге жиынтық табыс арқылы әділ құн бойынша бағаланған қаржы активтерінің әділ құнының теріс түзетілуі өзге жиынтық табысқа жатқызылған.

(б) Табыс салығы бойынша алдын-ала төлем

Табыс салығы бойынша алдын-ала төлем алдыңғы жылдардағы табыс салығы бойынша артық төлемдерді және келешектегі табыс салығы бойынша шығыстардың есебіне алына алатын және қайтарыла алатын табыс көзінен ұсталған табыс салығын қамтиды.

9. Ақша қаражаттары

мың теңге	2023	2022
Ағымдағы банк шоттарындағы ақша қаражаттары	135,391	8,270
Делдал шоттарындағы ақша қаражаттары	19,552	7,722
Кассадағы бар ақша	1,475	5,863
	156,418	21,855

10. Банк салымдары

мың теңге	2023	2022
Банк салымдары	889,038	684,536
Алынатын сыйақы	22,353	25,300
	911,391	709,836

11. Өзге жиынтық табыс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтері

мың теңге	2023	2022, қайта есептелген
Борыштық бағалы қағаздар:		
Қазақстан Республикасының Қаржы министрлігінің облигациялары	2,209,069	1,637,576
Корпоративтік облигациялар	343,932	857,166
Алынатын пайыздар	61,913	64,963
Үлестік бағалы қағаздар:		
Корпоративтік акциялар	141,114	165,001
Банктерден басқа қазақстандық кредиттік мекемелердің акциялары	22,842	22,842
	2,778,870	2,747,548
Ұзақ мерзімді бөлім	1,788,526	2,100,878
Ағымдағы бөлім	990,344	646,670

Компания корпоративтік акцияларды өзге жиынтық табыс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтері санатына жатқызды, өйткені осы активтерді иеленуде ұзақ мерзімді стратегияғы ұстанады.

Өзге жиынтық табыс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтерінің теңгерімдік құны күтілетін кредиттік шығындар бойынша резерв көлеміне азаймайды, олардың өзгеруі төменде көрсетілген:

мың теңге	2023	2022, қайта есептелген
1 қаңтарға	5,263	12,356
Есептелді (қалпына көлтірілді)	394	(7,093)
31 желтоқсанға	5,657	5,263

2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл бойына өзге жиынтық табыс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтері операцияларының шығыны 76,421 мың теңгені (2022: табыс 366,909 мың теңге) құрады.

«ТрансОйл» Сақтандыру компаниясы» АҚ
Қаржы есептілігіне ескертулер
2023 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жыл бойына

12. Негізгі құрал-жабдықтар

мың теңге	Жер	Ғимараттар және құрылыстар	Көлік құралдары	Өзге	Жиыны
Құны					
2022 жылдың 1 қаңтарына	87,498	153,573	36,820	55,792	333,683
Кіруі	—	—	—	14,183	14,183
Қайта бағалау	3,178	16,242	—	—	19,420
Шығуы	(59)	(10,551)	(12,422)	(5,586)	(28,618)
2022 жылдың 31 желтоқсанына	90,617	159,264	24,398	64,389	338,668
Кіруі	—	—	—	19,640	19,640
Қайта бағалау	20,821	48,608	—	—	69,429
Шығуы	(145)	(11,953)	(3,152)	(11,569)	(26,819)
2023 жылдың 31 желтоқсанына	111,293	195,919	21,246	72,460	400,918
Тозу					
2022 жылдың 1 қаңтарына	—	100	31,274	31,514	62,888
Есептелген тозу	—	5,201	635	9,686	15,522
Қайта бағалау	—	(2,905)	—	—	(2,905)
Шығуы	—	—	(11,434)	(3,369)	(14,803)
2022 жылдың 31 желтоқсанына	—	2,396	20,475	37,831	60,702
Есептелген тозу	—	5,319	605	12,063	17,987
Қайта бағалау	—	(7,257)	—	—	(7,257)
Шығуы	—	—	(3,152)	(4,699)	(7,851)
2023 жылдың 31 желтоқсанына	—	458	17,928	45,195	63,581
Төңгерімдік құн					
2022 жылдың 31 желтоқсанына	90,617	156,868	3,923	26,558	277,966
2023 жылдың 31 желтоқсанына	111,293	195,461	3,318	27,265	337,337

Толықтай амортизацияланған активтер

Қолданыстағы толықтай амортизацияланған активтердің ағымдағы құны 2023 жылдың 31 желтоқсанына 26,370 мың теңгені (2022: 25,960 мың теңге) құрады.

Қайта бағалау

Компания жылжымайтын мүліктің төңгерімдік құнына олардың әдіп құнынан елеулі айырмашылық болмас үшін әр есеп күнінде талдау жасайды. Қайта бағалау елеулі қайшылық туындаған жағдайда жүргізіледі, бірақ әр 3-5 жылдан артық уақытта емес.

2023 жылдың 31 желтоқсанына тиісті бағалау тәжірибесі бар лицензияланған бағалаушы компаниялар жүргізген бағалау нәтижелерінің негізінде Компания жер, ғимараттар және құрылыстардың құнын қайта бағалады.

Непзгі құрал-жабдықтардың әділдік құны қайта бағалау күніне салыстырмалы және шығындық тәсілін біріктіре қолданып, анықталған және әділдік құн иерархиясының 3 Дөңгейіне жатады.

Қайта бағалау нәтижесінде Компания 15,338 мың теңге (2022: 4,465 мың теңге) мөлшеріндегі кейінге қалдырылған табыс салығын шегере отырып, непзгі құрал-жабдықтарды қайта бағалаудан болған 76,686 мың теңге (2022: 22,325 мың теңге) мөлшеріндегі табысты анықтады. 2023 жылдың 31 желтоқсанына қайта бағалаудан болған тазв өсер непзгі құрал-жабдықтардың төңгерімдік құнын 76,686 мың теңгеге өсірді (2022: 22,325 мың теңге).

Непзгі құралдар құнының қайта бағалауы болмаған кезде олардың баланстық құны 2023 жылдың 31 желтоқсанына 62,770 мың теңгені (2022: 62,697 мың теңге) құрайды.

13. Сақтандыру келісімдері

мың теңге	2023	2022, қайта есептелген
Көлік құралдары иелерінің АҚЖ (МС)	592,347	553,379
Кеден ісі саласындағы АҚЖ	290,163	127,966
Өзге сақтандыру	3,668	39,510
	1,886,178	720,855

«ТрансОйл» Сақтандыру компаниясы» АҚ
Қаржы есептілігіне ескертулер
2023 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жыл бойына

Сақтандыру келісімдері, жалғасы

Сақтандыру келісімдері бойынша қалдықтың өзгеруі

Көлік құралдары иелерінің АҚЖ (МС)

	Еск.	2023				2022, қайта есептелген			
		Өтелімін қалған бөлшегі бойынша міндеттемелер	Туындаған шығындар бойынша міндеттемелер келешектегі ақша ағындарының ағымдағы құнын бағалау	Тәуекелге түзету	Жиыны	Өтелімін қалған бөлшегі бойынша міндеттемелер	Туындаған шығындар бойынша міндеттемелер келешектегі ақша ағындарының ағымдағы құнын бағалау	Тәуекелге түзету	Жиыны
мың теңге									
1 қаңтардағы сақтандыру келісімдері бойынша міндеттемелер		299,155	234,944	19,280	553,379	136,994	252,757	—	389,751
Сақтандыру бойынша табыс	4	(855,168)	—	—	(855,168)	(383,972)	—	—	(383,972)
Сақтандыру қызметі бойынша шығыс									
Сақтандыру төлемдері мен өзге шығындар		—	847,778	—	847,778	—	400,214	—	400,214
Аквизацияланған ақша ағындарының амортизациясы		303,380	—	—	303,380	134,950	—	—	134,950
Ауыртпалығы бар сақтандыру келісімдері бойынша шығындар (шығындарды қалпына келтіру)		324,025	—	—	324,025	147,668	—	—	147,668
Туындаған шығындар бойынша міндеттемелердің өзгеруі		—	257,754	19,260	277,014	—	(26,380)	19,280	(7,100)
	5	627,405	1,105,532	19,260	1,752,197	282,618	373,834	19,280	675,732
Сақтандыру қызметінен (табыс) шығыс		(227,763)	1,105,532	19,260	897,029	(101,354)	373,834	19,280	291,760
Ақша ағындары									
Алынған сақтандыру сыйлықақылар		1,464,249	—	—	1,464,249	411,552	—	—	411,552
Жасалған сақтандыру төлемдері және сақтандыру қызметіндегі өзге шығындар		—	(852,851)	—	(852,851)	—	(391,647)	—	(391,647)
Аквизациялық шығындар бойынша ақша ағыны		(469,459)	—	—	(469,459)	(148,037)	—	—	(148,037)
Ақша ағындары, жиыны		994,790	(852,851)	—	141,939	263,515	(391,647)	—	(128,132)
31 желтоқсандағы сақтандыру келісімдері бойынша міндеттемелер		1,066,182	487,625	38,540	1,592,347	299,155	234,944	19,280	553,379

TRANSLATED

Сақтандыру келісімдері, жалғасы

Кеден ісі саласындағы АҚЖ

Еск.	2023			2022, қайта есептелген		
	Өтелімнің қалған бөлшегі бойынша міндеттемелер	Туындаған шығындар бойынша міндеттемелер	Жиыны	Өтелімнің қалған бөлшегі бойынша міндеттемелер	Туындаған шығындар бойынша міндеттемелер	Жиыны
мың теңге						
1 қаңтардағы сақтандыру келісімдері бойынша міндеттемелер	118,460	9,506	127,966	111,269	9,401	120,670
Сақтандыру бойынша табыс	(217,135)	–	(217,135)	(190,212)	–	(190,212)
Сақтандыру қызметі бойынша шығыс						
Аквизацияланған ақша ағындарының амортизациясы	171	–	171	–	–	–
Туындаған шығындар бойынша міндеттемелердің өзгеруі	–	4,893	4,893	–	105	105
	171	4,893	5,064	–	105	105
Сақтандыру қызметінен (табыс) шығыс	(216,964)	4,893	(212,071)	(190,212)	105	(190,107)
Ақша ағындары						
Алынған сақтандыру сыйлықақылар	395,624	–	395,624	197,403	–	197,403
Аквизациялық шығындар бойынша ақша ағыны	(21,356)	–	(21,356)	–	–	–
Ақша ағындары, жиыны	374,268	–	374,268	197,403	–	197,403
31 желтоқсандағы сақтандыру келісімдері бойынша міндеттемелер	275,764	14,399	290,163	118,460	9,506	127,966

Сақтандыру келісімдері, жалғасы

Өзге сақтандыру

		2023			2022, қайта өсептелген		
мың теңге	Еск.	Өтелімнің қалған бөлішеп бойынша міндеттемелер	Туындаған шығындар бойынша міндеттемелер	Жиыны	Өтелімнің қалған бөлішегі бойынша міндеттемелер	Туындаған шығындар бойынша міндеттемелер	Жиыны
1 қаңтардағы сақтандыру келісімдері бойынша міндеттемелер							
		3,542	35,968	39,510	3,867	46,051	49,918
Сақтандыру бойынша табыс	4	(7,103)	–	(7,103)	(8,143)	–	(8,143)
Сақтандыру қызметі бойынша шығыс							
Сақтандыру төлемдері және өзге шығындар		–	393	393	–	2,379	2,379
Аквизацияланған ақша ағындарының амортизациясы		2,173	–	2,173	2,519	–	2,519
Туындаған шығындар бойынша міндеттемелердің өзгеруі		–	54,657	54,657	–	(10,084)	(10,084)
	5	2,173	55,050	57,223	2,519	(7,705)	(5,186)
Сақтандыру қызметінен (табыс) шығыс		(4,930)	55,050	50,120	(5,624)	(7,705)	(13,329)
Ақша ағындары							
Алынған сақтандыру сыйлықақылар		6,694	–	6,694	7,734	–	7,734
Жасалған сақтандыру төлемдері және сақтандыру қызметіндегі өзге шығындар		–	(90,685)	(90,685)	–	(2,378)	(2,378)
Аквизациялық шығындар бойынша ақша ағыны		(1,971)	–	(1,971)	(2,435)	–	(2,435)
Ақша ағындары, жиыны		4,723	(90,685)	(85,962)	5,299	(2,378)	2,921
31 желтоқсандағы сақтандыру келісімдері бойынша міндеттемелер		3,335	333	3,668	3,542	35,968	39,510

14. Капитал және резервтер

(а) Акционерлік капитал

	2023		2022	
	үлес, %	мың теңге	үлес, %	мың теңге
Сафина Мадина Муратовна	98.68	1,677.602	98.68	1,677.602
Жеке тұлғалар	1.32	22.398	1.32	22.398
	100	1,700,000	100	1,700,000

2022 мен 2023 жылдың 31 желтоқсанына акционерлік капитал құны 1,700,000 мың теңге тұратын 1,360,000 дана (2022: 1,360,000 дана) қарапайым акциялардан құралады. Барлық акциялар шығарылған, тіркелген және толығымен төленген. Компанияның бір акциясының номиналды құны 1,250 теңгені құрайды.

(ә) Негізгі құрал-жабдықтарды бағалау қоры

Непзл құралдарды қайта бағалау қоры негзл құрал-жабдықтар құрамындағы жер, ғимараттар мен құрылыстарды қайта бағалау құнын қамтиды.

Табыс салығын шегергенде негзл құралдардың әділ құнын оң түзету 61,348 мың теңгені (2022: 17,860 мың теңге) құрады (12 және 8(ә) ескертулерді қараңыз)).

(б) Өзге жиынтық табыс арқылы әділ құн бойынша бааланатын қаржы активтерінің қоры

Өзге жиынтық табыс арқылы әділ құн бойынша бааланатын қаржы активтерінің қоры табыс салығын шегергендегі өзге жиынтық табыс құрамында есептеліп, өзгерген қаржы активтері әділ құнының оң және теріс түзетулерді қамтиды. Қазақстан Республикасы салық заңнамасына сәйкес мемлекеттік құнды қағаздар бойынша операциялардан келген табысқа корпоративті табыс салынбайды, сондықтан осындай операциялар бойынша табыс салығы нөлге тең (8(а)-ескертуді қараңыз)).

2023 жылдың 31 желтоқсанына аяқталған жыл бойына табыс салығын шегергендегі өзге жиынтық табыс құрамында есептеліп, өзгерген қаржы активтері әділ құнының оң түзетуі 110,064 мың теңгені (2022: теріс түзету 243,957 мың теңге) құрады.

(в) Дивидендтер

2023 және 2022 жылдары дивидендтер жарияланбады және төленбеді.

15. Қаржылық тәуекелдерді басқару мақсаттары мен саясаты

(а) Шолу

Тәуекел Компания жұмысының ажырамас бөліп болып табылады. Компания тәуекелдерді үздіксіз анықтау, бағалау мен бақылау үрдісін жүргізу барысында, сонымен қатар тәуекел шегін қою және басқа да ішкі бақылау шаралары арқылы басқарғды. Тәуекелдерді басқару үрдісі Компанияның тұрақты табыстылығын қамтамасыз ету үшін маңызды болып табылады, және Компанияның әр қызметкері оның міндеттерімен байланысты тәуекелдер үшін жауапты болады.

Қаржы құралдарын пайдалану Компанияны тәуекелдің мынадай түрлеріне әкеледі:

- сақтандыру тәуекелі;
- несиелік тәуекел;
- өтімділік тәуекелі;
- инвестициялық тәуекел;
- нарықтық тәуекел;
- валюталық тәуекел.

Тәуекелдерді тәуелсіз басқару үрдісі, мысалы ортаның, технологияның өзгеруі немесе саладағы өзгерістер сияқты жұмысты жүргізу тәуекелдеріне жатпайды. Мұндай тәуекелдерді Компания стратегиялық жоспар құру үрдісі кезінде бақылайды.

15. Қаржылық тәуекелдерді басқару мақсаттары мен саясаты, жалғасы

Тәуекелдерді басқару жүйесі

Тәуекелдерді анықтау мен оларды басқаруға жалпы жауапкершілік Директорлар Кеңесінің мойнында, алайда сонымен қатар тәуекелдерді басқару мен бақылауға жауапты болатын жеке тәуелсіз органдар бар: Компания Басқармасы, активтер мен пассивтерді басқару бойынша Совет, Андеррайтингтік кеңес және тәуекелдерді басқару бөлімі.

Директорлар Кеңесі

Ұйымның Директорлар Кеңесі тәуекелдерді басқаруда жалпы тәсілге, тәуекелдерді басқарудың стратегиялары мен принциптерін бекітуге жауап береді. Директорлар Кеңесі Компанияның активтерінің сзмасының 25% артатын сақтандыру сомалары бар сақтандыру келісімдері бойынша ірі келісім-шарттар жасау туралы шешім қабылдайды.

Басқарма

Басқарма тиімді басқару жүйесін құруға және осы жүйені оперативті басқаруға жауап береді.

Компанияның активтері мен пассивтерін басқаруы бойынша Кеңес

Активтер мен пассивтерді басқару бойынша Кеңес инвестициялық саясатты қайтарым, диверсификация, пайда және өтеу ұстанымдарын ескере отырып дамытады:

- қайтарым ұстанымы активтерді орналастыру тәуекелдерінің болуы мүмкін шығындарды азайту немесе болдырмау мақсатында тиімді бағалауын білдіреді;
- диверсификация ұстанымы тәуекелдерді инвестициялық қоржынның ең үлкен бекемдігіне жету, қандай да бір қаржылық құралдардың басымдылығын болдырмау, активтердің аймақтық, салалық немесе басқа шоғырлануын болдырмау үшін тәуекелдерді таратудан тұрады.

Андеррайтинг кеңесі

Андеррайтингтік кеңес андеррайтинг бойынша талаптарды бекітеді, қабылданған тәуекелдердің дұрыс бағалануын қадағалайды, және жеке сақтандыру келісімі бойынша сақтандыру сомасы сақтандыру мөкөмесінің активтерінің 25% аса үлкен тәуекелдерді қабылдауға бастапқы рұқсат береді.

Компанияның Андеррайтингтік кеңесі тәуекелдерді басқару бойынша атқаратыны:

- директорлар Кеңесі орнатқан шектерде андеррайтингтік шешімдер қабылдау;
- қабылданған тәуекелдердің дұрыс бағалануын қадағалау;
- сақтандыруға қабылданған тәуекелдер мен нысаналар бойынша дұрыс сақтандыру тарифтерін қамтамасыз ету;
- сақтандыруға қабылданған тәуекелдер бойынша сақтандыру өтелімі шарттарын анықтау;
- белгілі бір уақыт аралығында жасалған сақтандыру келісімдері бойынша алынған таза премиялар мен жасалынған сақтандыру төлемдері арасындағы оң айырманы (ықтимал белгілерді ескере отырып) қамтамасыз ету;
- сақтандыру шарттарына кірпізілетін негізгі және қосымша шарттарды анықтау.

Тәуекелдерді басқару

Тәуекелдерді басқару бойынша бөлім тәуекелдерді басқару жүйесін жасау мен жетілдіруге және тәуекелдерге төртіп бойынша мониторинг жасауға жауап береді. Тәуекелдерді басқару бойынша бөлім Компанияның активтері мен пассивтері бойынша Комитеттің, Андеррайтингтік комитеттің және Компания Басқармасының отырыстарына қатысады.

Тәуекелдерді басқару жүйесі төрт басты элементті қосатын процесс болып табылады:

- тәуекелді анықтау;
- тәуекелді өлшеу;
- тәуекелді бақылау;
- тіуекелді қадағалау.

15. Қаржылық тәуекелдерді басқару мақсаттары мен саясаты, жалғасы

Тәуекелді басқару тәуекелді оқиғаны болжауға мүмкіндік беретін және сол тәуекелді төмендетуге бағытталған уақытылы қадамдардан тұратын алуан-түрлі шаралардың көмегімен жүзеге асырылады. Тәуекелді басқару бөлімінің мақсаты кіріс пен тәуекелдің ең қолайлы арақатынасында, ықтималды сипаттағы Компанияға әсер ететін сыртқы факторлармен байланысты болуы мүмкін шығындарды шектеу арқылы ең көп пайда алу мақсатында сақтандыру қызметінің орнықтылығы мен тиімділігін тиімді рәсімдер мен әсерлі механизмдерді ұйымдастыру арқылы көтеру.

Тәуекелдерді бағалау және тәуекелдер туралы ақпаратты табыс өту жүйелері

Компания тәуекелдері, қалыпты жұмыс барысында болуы ықтимал күтілетін шығындарды да, статистикалық үлгілер негізінде ең үлкен фактілік шығындарды бағалау болып табылатын күтпеген залалдарды да көрсететін әдістің көмегімен бағаланады. Үлгілерде өткен тәжірибеден алынған және экономикалық жағдайларды өсепке ала отырып, түзетілген ықтималдар мәнделері қолданылады. Сонымен қатар, Компания болу мүмкіндігі аз жағдайлар болып қалған кезде пайда болуы мүмкін «ең жаман сценарийлерді» де үлгілейді.

Тәуекелдерді қадағалау мен бақылау, негізінен, Компания орнатқан шектеулерге негізделеді. Мұндай шектеулер жұмысты жүргізу стратегиясын және Компания қызмет жасайтын нарықтық жағдайларды, сонымен қатар Компания қабылдауға даяр, тәуекел деңгейін көрсетеді, мұнда ерекше назар жеке салаларға бөлінеді. Бұдан басқа, Компания тәуекелдер мен операциялардың барлық түрлері бойынша жинақтық позицияларға қатысты тәуекелдерді алып жүруге өзінің жалпы қабілеттілігін бақылап, бағалайды.

Жұмыстың барлық түрлері бойынша қабылданған ақпарат, тәуекелдерді сараптау, бақылау және алдын ала көру мақсатымен зерттеліп, ойластырылады. Бұл ақпарат түсіндірмелермен Басқармаға, активтер мен пассивтерді басқару бойынша Кеңеске, Андеррайтингтік Кеңеске және бөлімшелердің әрқайсысының жетекшілеріне жіберіледі. Есептілікте инвестициялық тәуекелдің жинақтық мөлшері, болжамдық көрсеткіштер туралы ақпарат бар. Тоқсан сайын салалар, клиенттер және географиялық аймақтар арасында тәуекелдер туралы ақпарат беріледі. Тоқсан сайын аға басқарушы қызметкерлер кредиттік жоғалтуларға резервтің жеткіліктігін бағалайды. Тоқсан сайын директорлар Кеңесі Компания тәуекелдерін бағалауға және шешім қабылдауға қажет барлық ақпарат бар болатын тәуекелдер туралы егжей-тегжейлі есептілік алады.

Компанияның барлық деңгейлері үшін тәуекелдер туралы әр түрлі есептіліктер жасалады, бұл барлық бөлімшелерге кең, қажетті және өзекті ақпаратқа ие болуды қамтамасыз ету үшін жіберіледі.

Тәртіп бойынша Басқарма, Кеңес және Компанияның басқа да қызметкерлерінің қысқа отырысы өтеді, мұнда бекітілген шектеулерді пайдалану, инвестициялар, табыстылық, және тәуекел деңгейінде басқа да өзгерістер талқыланады.

Шектен артық тәуекел концентрациясы

Бірнеше контрагенттер ұқсас жұмыс түрлерін жасаған кезде немесе олардың жұмысы бір географиялық аймақта жүргізіліп жатса, немесе экономикалық, саяси және басқа да жағдайларда өзгерістер болған кезде, осы контрагенттердің келісімдік міндеттемелерді орындау мүмкіндігіне бірдей әсер ететіндей контрагенттерде бірдей экономикалық сипаттар бар болса, тәуекелдер шоғырлануы пайда болады. Тәуекелдер шоғырлануы Компания жұмысының нәтижелерінің, белгілі бір салаға немесе географиялық аймаққа әсерін типтестің жағдайлардағы өзгерістерге салыстырмалы сезімталдығын көрсетеді. Шамадан тыс артық тәуекелдердің шоғырлануын болдырмау үшін, Компанияның тәуекелдерді басқару бойынша саясаты мен процедуралары өздеріне диверсифицирленген портфельді қамтамасыз етуге бағытталған арнайы принциптерді қосады. Бекітілген тәуекел шоғырларын басқару жүргізіледі.

Сақтандыру бойынша саясаттар

Компания сақтандыру бойынша нұсқаулық пен лимиттерді белгілейді, олар кім және қандай тәуекелді қабылдай алатынын және қандай сомаға дейін қарастыратынын ескереді. Осы лимиттерді бақылау тұрақты негізде жүзеге асырылады.

Компанияның тікелей сақтандыру бойынша қызметі Қазақстанның барлық аумағында тарғлады.

15. Қаржылық тәуекелдерді басқару мақсаттары мен саясаты, жалғасы

(ә) Қаржы активтері мен міндеттемелерінің санаттары мен әділ құны

Қаржы активтері мен міндеттемелерінің санаттары:

мың теңге	Еск.	2023	2022, қайта есептелген
Амортизацияланатын құн бойынша бағаланатын қаржы активтері:			
Ақша қаражаттары	9	156,418	21,855
Банк салымдары	10	911,391	709,836
		1,067,809	731,691
Өзге жиынтық табыс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтері			
Өзге жиынтық табыс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтері	11	2,778,870	2,747,548
Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын қаржы міндеттемелері:			
Сақтандыру келсімдері бойынша міндеттемелер	13	(1,886,178)	(720,855)
Жалдау міндеттемелері		(11,266)	(13,747)
Өзге міндеттемелер		(5,756)	(4,598)
		(1,903,200)	(739,200)

Қаржы құралдарының әділ құны

Әділ құнды бағалау нәтижелері әділ құн иерархиясы деңгейлері бойынша былай талданады және таратылады: (i) 1 деңгейге бірдей активтер немесе міндеттемелер үшін белсенді нарықтардағы белгіленетін (белгіленбейтін) баға бойынша бағалау жатады, (ii) 2 деңгейге – актив пен міндет телемер үшін барлық маңызды қолданылатын бастапқы деректер тікелей немесе жанама түрде бақыланатын кездегі бағалау тәсілдері арқылы (мысалы, бағалар) және (iii) 3 деңгейдегі бағалауға бақыланатын нарық деректеріне негізделмеген (бақыланбайтын бастапқы деректеріне негізделген) бағалаулар жатады. Әділ құн иерархиясы санаты бойынша қаржы құралдарын жіктеу үшін басшылық кәсіби пайымдаманы қолданады. Егер әділ құнды бағалау үшін едәуір түзетуді қажет ететін бақыланатын бастапқы деректер қолданылса, бұл бағалау 3 деңгейге жатқызылады. Қолданылатын бастапқы деректердің маңыздылығы әділ құнды бағалаудың барлық құрамында ескеріледі.

Әділ құнды тұрақты негізде бағалау

Әділ құнды тұрақты негізде бағалау әр есептік кезең соңындағы қаржылық жағдай туралы есепте ХҚЕС талап ететін немесе рұқсат беретін бағалауларды білдіреді. Төмендегі кестеде әділ құнды тұрақты негізде бағалауға жататын әділ құнның иерархиясындағы деңгелер көрсетілген.

мың теңге	1 деңгей	2 деңгей	Жиыны
2023			
Өзге жиынтық табыс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтері	2,756,028	22,842	2,778,870
2022, қайта есептелді			
Өзге жиынтық табыс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтері	2,724,706	22,842	2,747,548

Қалған активтер мен міндеттемелердің әділ құны шамамен олардың теңгерімдік құнынан тең.

2023 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанына әділ құны тұрақты негізде бағаланатын міндеттемелер болған жоқ.

15. Қаржылық тәуекелдерді басқару мақсаттары мен саясаты, жалғасы

(6) Сақтандыру тәуекелі

Компания елеулі сақтандыру тәуекелі берілетін келісімдер жасайды. Бұл бөлімде осы тәуекелдер және оларды басқару тәсілдері қысқаша баяндалған.

Кез келген келісім бойынша тәуекел – сақтандыру оқиғасының болу мүмкіндігі және туындайтын өтелім сомасының белгісіздігі. Сақтандыру келісімінің сипаты бойынша бұл тәуекел кездейсоқ, сонымен қатар, болжап білуге болмайтын сипатқа ие.

Бағаны тағайындау және резервтерге ықтималдылық теориясы қолданылатын сақтандыру келісімдері қоржыны үшін Компанияның сақтандыру келісімдері бойынша негізгі тәуекелге душар болуының себебі – сақтандыру оқиғасы бойынша нақты төлемдер сақтандыру сыйлықақылардың төңгерімдік құнынан асып түседі. Бұл талаптардың жиілігі немесе салмағы күтілген жағдайдан асу салдарынан орын алады. Сақтандыру оқиғалары кездейсоқ сипатқа ие, және нақты мөлшер мен шығын сомасы статистикалық әдістер көмегімен тағайындалған дейгейден жыл сайын өзгеруі мүмкін.

Тәжірибе бойынша ұқсас сақтандыру келісімдердің қоржыны көп болған сайын, күтілетін нәтиженің салыстырмалы өзгеруі азаяды. Сонымен қатар, көбірек диверсификацияланған қоржынға қоржындағы кез келген бөлшектің өзгеруі көп әсер бермейді. Компания әр санат ішінде тәуекелдердің жеткілікті жиынтығына жету үшін күтілетін нәтижені өзгеруін азайту үшін қабылданатын сақтандыру тәуекелдері түрлерін диверсификациялау үшін андеррайтинг стратегиясын жасады.

Талаптардың жиілігі мен салмағына бірнеше факторлар әсер етуі мүмкін. Ең маңыздыларына келтірілген залалды өтеу сомасының өсуі және қуыным талаптары мөлшерінің өсуі жатады. Болжамды инфляция да өсу үрдісінің ұлғаюынан маңызды фактор болып табылады.

Компания бұл тәуекелдерді өз андеррайтинг стратегиясы және шығындарды алдын-ала реттеу арқылы басқарады.

Андеррайтинг стратегиясы аталған тәуекелдер тәуекел түрі мен көлемі, сала және географиялық орны бойынша дұрыс диверсификациялануын қамтамасыз етуге бағытталған.

Сақтандыру келісімдерінің түрлері

Көлік құралдары иелерінің АҚЖ (МС)

Сақтандырудың міндетті түрі, сақтандыру келісімін жасау шарттары және сақтандыру төлемдерін жасау «Көлік құралдары иелерінің азаматтық-құқықтық жауапкершілігін міндетті сақтандыру туралы» Заңмен және басқа заңға тәуелді актілермен реттеледі. Сақтандыру сыйлықақылары әр тұтынушы үшін көлік құралының тіркелу орны сияқты географиялық белтуді қамтитын көліктің жоғарғы қауіп көзі екендігі ескеріліп, тәуекел критериясын басшылыққа алып өсептеледі.

Көлік құралдары иелерінің АҚЖ бойынша сақтандыру төлемдерінің көп бөлшегі сақтандыру оқиғас нәтижесінде көлік құралына көптірілген материалдық залалды өтеуге жұмсалады.

Көден ісі саласындағы АҚЖ

Ерікті сақтандыру түрі, көден төлемдерін, салық, арнайы, антидемпингтік, өтемдік, өсімақы, пайыз тәрізді сақтандыру келісімі шарттарынан туындайтын міндеттемелерді немқұрайлы орындауға немесе орындамауға қатысты сақтандырылған тұлғаның мүлктік залалын өтеуді қамтамасыз етеді.

Осы санаттағы тәуекелдерді бағалағанда сақтанушының коммерциялық қызметінің ерекшелігі мен көлемін есепке алу маңызды.

Өзге сақтандыру

Бұл қоржын бірнеше сақтандыру санаттарын қамтиды.

Сақтандырудың міндетті санаттары (өзге)

Азаматтық-құқықтық жауапкершілік келісімдері – заңнамада көрсетілген және үшінші тараптардың өміріне, денсаулығына және мүлкіне залал келтіру салдарынан туындайтын міндеттемелер бойынша азаматтық-құқықтық жауапкершіліктің орын алуы кезінде жеке және заңды тұлғалардың мүлктік мүдделерін қорғау мақсатындағы қарым-қатынас жиынтығы.

15. Қаржылық тәуекелдерді басқару мақсаттары мен саясаты, жалғасы

Осы сақтандыру санатындағы сақтандыру сыйлықақылары мен сақтандыру төлемдері, төлемдер көлемі мен төлем мерзімдері қолданыстағы заңнамаға сәйкес қатаң түрде жүзеге асады.

Сақтандырудың ерікті санаттары (өзге)

Жазатайым оқиғалардан сақтандыру келісімдері сақтандыру жағдайы туындаған кезде көтерілген залалды өтеу үшін келісімде көрсетілген сома мөлшерінде сақтандыру төлемін жасауды қамтамасыз етеді.

Сақтандыру сыйлықақылары потенциалды сақтанушы/сақтандырылған тұлғаның жеке қажеттілігі мен ерекшеліктерін (денсаулық жағдайы, жасы, мамандық) ескеріп, есептеледі. Сақтандыру төлемдері сақтандыру сомасы шегінде жасалынады.

Көлік құралдары иелерінің АҚЖ ерікті сақтандыру (өзге)

Осы сақтандыру түрінің мақсаты жол қозғалысында көлік құралының үшінші тараптарға өміріне, денсаулығына және мүлкіне көптірілген залалға қатысты сақтанушылардың мүлкітік мүдделерін қорғау болып табылады.

Сақтандыру сыйлықақылары көлік құралының сипатына қарай әр жеке сақтанушыға есептеледі. Сақтандыру төлемдері сақтандыру келісінде көрсетілген мерзімде және көлемде жасалынады.

Сақтандыру тәуекелінің шоғырлануы

Компанияның сақтандыру тәуекелінің негізгі көрінісі жеке оқиға немесе бірнеше оқиғалар Компанияның міндеттемелеріне әсер ете алатын деңгейді анықтайтын сақтандыру тәуекелінің шоғырлану дәрежесімен белгіленеді. Аталған шоғырлану бір сақтандыру келісімінен немесе елеулі міндеттемелерге әкелетін бірнеше байланысты келісімдерден туындауы мүмкін. Сақтандыру тәуекелінің маңызды көрінісі – әр түрлі сақтандыру санаттары құрамындағы тәуекелдер жиынтығынан туындауы.

Егер келісімдік бағдарлама аяқталса, Компания басшылығының Компания қаржылай тұрақты және өз қызметін жалғастыра алатындығы туралы пікіріне қарамастан Компанияның жалпы сақтандыру сыйлықақылар деңгейі азаяды.

Географиялық шоғырлану

Сақтандыру келісімдері негізінен Қазақстанда тұратын тұтынушыларға беріледі. Тәуекелдердің сақтандырылған мекендік өтелімінің көп бөлігі Қазақстанда орын алған.

Теңгерімдік құны 485,046 мың теңгені (2022: 1,021,949 мың теңге) құрайтын Нью-Йорк қор биржасында және Nasdaq қор биржасына орналастырылған қаржы активтерін санамағанда, сақтандыру келісімдері бойынша қаржы активтерінің, қаржы міндеттемелерінің, активтер мен міндеттемелердің географиялық шоғырлануы Қазақстан аймағында.

Сақтандыру тәуекеліне сезімталдық

Төмендеп кестеде есептік күнге мүмкін болатын өзгермелі андеррайтинг тәуекелінде өзгерістер болған жағдайда жеке капиталдың өсетіндігі (азаятындығы) болжанған. Бұл талдау бойынша басқа өзгермелілер тұрақты болып қала береді.

мың теңге	Туындаған шығындар бойынша жауапкершіліктің өзгеруі	Капиталға әсер	
		2023	2022, қайта есептелген
Көлік құралдары иелерінің АҚЖ (МС)	+5%	(21,047)	(10,169)
Кеден ісі саласындағы АҚЖ	+5%	(576)	(380)
Өзге сақтандыру	+5%	(13)	(1,439)
Көлік құралдары иелерінің АҚЖ (МС)	-5%	21,047	10,169
Кеден ісі саласындағы АҚЖ	-5%	576	380
Өзге сақтандыру	-5%	13	1,439

15. Қаржылық тәуекелдерді басқару мақсаттары мен саясаты, жалғасы

Шығындардың даму үрдісі кестелері

Келесі кестелерде әр есеп күнінде оқиғаның әр көінгі жылдағы орын алған, бірақ мәлімделмеген талаптар мен мәлімделген талаптарды қоса алғанда жалпы келтірілген шығындарды бағалау және осы күнгі жалпы төлемдер көрсетілген.

ХҚЕС 17 талаптарына сәйкес Компания сақтандыру оқиғалары бойынша қорды жасау кезінде тәуекелді түзетуге әсер ететін күтілген жағдайдан аса қолайсыз болатын келешектегі оқиғалардың ықтималдылығы мен көлемін ескереді. Жалпы айтқанда, талап өңдеудің өрте кезеңінде талаптарды реттеудің соңғы құнымен байланысты белгісіздік өте жоғары болады. Талаптың дамуына қарай талаптардың соңғы құны біршама белгілі болады.

мың теңге	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Итого
2023 жылдың 31 желтоқсанына Шығындар сомасын бағалау							
Жыл соңына	911,049	380,878	268,756	364,136	244,585	779,644	
1 жылдан кейін	316,479	93,526	169,319	175,272	95,370		
2 жылдан кейін	22,002	14,356	4,284	5,603			
3 жылдан кейін	12,271	—	110				
4 жылдан кейін	3,276	—					
5 жылдан кейін	5,525						
Келтірілген шығындар бойынша міндеттемелер	5,525	—	110	5,603	95,370	779,644	886,252
Келешектегі ақша ағындарының ағымдағы құнын бағалау				308,209	280,418	487,958	1,076,585
Қаржылай емес тәуекелге тәуекелдік түзету				—	19,280	38,540	57,820
Қаржылық жағдай туралы есепке біріктірілген туындаған шығындар бойынша міндеттемелер				308,209	299,698	528,498	2,020,655

15. Қаржылық тәуекелдерді басқару мақсаттары мен саясаты, жалғасы

(в) Несиелік тәуекел

Компания өз инвестициялық қызметінде және полистерді ұстаушылар немесе басқа үшінші тараптар атынан делдал ретінде өз қызметінде несиелік тәуекелге душар болады.

Компания қабылданған несиелік тәуекел деңгейлерін бір контрагентке немесе контрагенттер тобына, географиялық және салалық сегменттерге тәуелді болу шектерін тағайындау арқылы құрылымдайды. Санаттар және мекендер бойынша несиелік тәуекел деңгейлерінің шектері жыл сайын бекітіледі.

Компания контрагенттер, географиялық мекендер мен салалар, сондай-ақ, эмитенттер, несиелік рейтинг ауқымы мен нарықтық өтімділік бойынша тәуекелдердің шоғырлануын шектеп отырады. Делдалдар сыртқы несиелік рейтинг пен ішкі шолулар негізінде бағаланады. Борыштық бағалы қағаздар бойынша, Компания жоғары сапалы корпоративтік және мемлекеттік борыштық міндеттемелерге ғана инвестиция жасау саясатын ұстанады және Standard & Poor's (ары қарай – «S&P») рейтингтік агенттіктің рейтингі негізінде «BBB» төмен спекулятивті деңгейдегі активтеріне инвестиция жасамайды.

Сыртқы несиелік рейтинг болмаған жағдайда Компания қолжетімді сыртқы және ішкі дереккөздердің негізіндегі дефолт тәуекелі дәрежесіне байланысты тәуекелдердің категориясын жасайды. Тәуекелдер деңгейін тағайындауға тәуекелдерді басқару бөлімі жауапты болып табылады. Тәуекел деңгейлер тұрақты түрде деңгей бойынша қарастырылып тұрады. Төменде ішкі тәуекел деңгейлері мен S&P рейтингтік агенттігінің рейтингі ара-қатынасының балама картасы келтірілген.

Санат	Сыртқы рейтинг
Төмен тәуекел	От AAA+ до BBB-
Орташа тәуекел	От BB+ до BB-
Сапасыз	От B+ до CCC-
Күмәнді	От CC до C
Шығынды	D

Компания төмендеп процестерді қамтитын күтілетін несиелік шығындарды бағалау процестерін дайындайды және жүргізеді:

- қолданыстағы модельдерді алғашқы тұжырымдау, тұрақты тексеру және бэк-тестілеу;
- несиелік тәуекелдің едәуір ұлғаюын анықтау және қадағалау; және
- болжамдық ақпаратты қосу.

2023 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанына несиелік тәуекелге ықпалды қаржы активтері төмендепдей болған:

мың теңге	Екс.	2023	2022, қайта есептелді
Ақша қаражаттары (кассадағы ақша қаражатын шегергенде)	9	154,943	15,992
Банк салымдары	10	911,391	709,836
Өзге жиынтық табыс арқылы өдіп құн бойынша бағаланатын қаржы активтері	11	2,778,870	2,747,548
		3,845,204	3,473,376

Қаржылық тәуекелдерді басқару мақсаттары мен саясаты, жалғасы

Төмендегі кестеде Standard & Poor's рейтингін (немесе S&P рейтингі болмаған жағдайда, эквивалентті рейтинг негізінде) қолдана отырып, жоғарыда аталған қаржы активтерін талдау көрсетілген.

мың теңге	AAA+ төн AAA-ға	A+ төн A-ке	BBB+ төн до BBB-ге	BB+ төн до BB-ге	B+ төн до B кө	Рейтингсіз	Жиыны
2023							
Ақша қаражаттары (Кассадағы ақша қаражатын шегергенде)	—	—	—	135,391	—	19,552	154,943
Банк салымдары	—	—	—	911,391	—	—	911,391
Өзге жиынтық табыс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтері	115,086	248,912	2,381,661	—	—	33,211	2,778,870
Өзге активтер	—	—	—	—	—	228,676	228,676
	115,086	248,912	2,381,661	1,046,782	—	281,439	4,073,880
Күтілетін несиелік шығындар бойынша резерв	—	—	—	—	—	(228,676)	(228,676)
	115,086	248,912	2,381,661	1,046,782	—	52,763	3,845,204
2022, қайта есептелді							
Ақша қаражаттары (Кассадағы ақша қаражатын шегергенде)	—	—	—	1,266	7,004	7,722	15,992
Банк салымдары	—	—	—	479,539	230,297	—	709,836
Өзге жиынтық табыс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтері	141,947	2,126,203	417,934	—	—	61,464	2,747,548
Өзге активтер	—	—	—	—	—	239,940	239,940
	141,947	2,126,203	417,934	480,805	237,301	309,126	3,713,316
Күтілетін несиелік шығындар бойынша резерв	—	—	—	—	—	(239,940)	(239,940)
	141,947	2,126,203	417,934	480,805	237,301	69,186	3,473,376

100% мөлшерінде резерв жасалған қаржы ұйымдардағы өзге активтерді есептемегенде, Компанияда барлық кезең бойынша күтілетін несиелік шығындарға тең сома арқылы бағаланатын шығындар үшін бағалау резерві жоқ.

15. Қаржылық тәуекелдерді басқару мақсаттары мен саясаты, жалғасы

(г) Өтемпаздық тәуекелі

Өтемпаздық тәуекелі дегеніміз – қаржылық құралдармен байланысты міндеттемелер бойынша барлық талаптарды қанағаттандыру үшін қажет қаражаттарды тартуда кәсіпорын қиыншылықтарға тап болу тәуекелі. Өтемпаздық тәуекелі активтерді олардың өділ құны бойынша тез жүзеге асыру қабілеттілігінің болмауынан; немесе контрагенттің өзінің көлісім міндеттемелерін өтеу қабілеттілігінің болмауынан; немесе сақтандыру міндеттемелері бойынша төлем мерзімдері күткеннен ерте болуынан; немесе күтілгендей ақша ағымдарын дамыта алмаудан пайда болуы мүмкін.

Компания алдында тұрған негізгі өтемпаздық тәуекелі – сақтандыру келісімдері мен инвестициялық келісімдер бойынша пайда болатын, оның қол жетімді ақша қаражаттары бойынша күнделікті талаптарды білдіреді.

Компания өтемпаздық тәуекелін – Компания үшін не өтемпаздық тәуекелі болып табылатынын анықтайтын; төлем туралы жедел талаптарды қанағаттандыру үшін қаражаттардың ең аз мөлшерін анықтайтын; күтпеген шығындарды қаржыландыру жоспарларын құратын; қаржыландыру мен жоспарды іске қосатын оқиғалар көздерін анықтайтын; қаржыландыру көздерінің шоғырлануын; өтемпаздық тәуекеліне тап болу туралы және ақаулықтар туралы қадағалау органдарына есеп беретін; өтемпаздық тәуекелі бойынша саясаттың жүргізілуін қадағалайтын және өтемпаздық тәуекелін басқару бойынша саясатты сәйкестікке және қоршаған жағдайлардағы өзгерістерге сәйкестіпін қарастыратын Компанияның өтемпаздық тәуекелін басқару бойынша саясаты арқылы басқарады.

Қаржы активтері мен байланысты міндеттемелер өтімділігін талдау

Төмендегі кестеде есеп күні мен өтеудің көлісімді күн аралығына негізделген тиісті топта өтеу мерзімі бойынша жалпы негізде өтелетін Компанияның қаржы міндеттемелеріне талдау жасалған. Бағалы қағаздарды өтеу мерзімі өткеннен кейін міндеттемелерді өтеуге қажетсіз түсімдер тұрақты мөлшерлеменен бағалы қағаздарға қайта салынады.

Алайда, негізінде келісімдерді жасау бойынша бизнес жүргізетін Компания қаржыландыру талаптарын абсолютті нақтылықпен болжай алмайды, өйткені сақтандыру келісімдеріне осы міндеттемелер реттелуге тиіс ықтимал резервтер мен кезеңдерді анықтау үшін ықтималдылық теориясы қолданылады. Осылайша, сақтандыру міндеттемелері бойынша өтеу сомалары мен мерзімдері басшылықтың статистикалық әдіске және алған тәжірибеге сүйенген бағалауына негізделеді.

мың теңге	Тапап бойынша	1 жылдан көм	1 жылдан 3 жыпға дейін	3 жылдан асат	Жиыны
2023					
Ақша қаражаттары	156,418	–	–	–	156,418
Банк салымдары	–	911,391	–	–	911,391
Өзге жиынтық табыс арқылы өділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтері	–	990,344	1,238,474	550,052	2,778,870
Сақтандыру келісімдері бойынша міндеттемелер	–	(1,886,178)	–	–	(1,886,178)
Жалдау міндеттемелері	–	(6,635)	(6,984)	–	(13,619)
Өзге міндеттемелер	–	(5,756)	–	–	(5,756)
	156,418	3,166	1,231,490	550,052	1,941,126
2022, қайта есептелген					
Ақша қаражаттары	21,855	–	–	–	21,855
Банк салымдары	–	709,836	–	–	709,836
Өзге жиынтық табыс арқылы өділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтері	–	646,670	2,100,878	–	2,747,548
Сақтандыру келісімдері бойынша міндеттемелер	–	(720,855)	–	–	(720,855)
Жалдау міндеттемелері	–	(9,212)	(7,047)	–	(16,259)
Өзге міндеттемелер	–	(4,598)	–	–	(4,598)
	21,855	621,841	2,093,831	–	2,737,527

15. Қаржылық тәуекелдерді басқару мақсаттары мен саясаты, жалғасы

Сақтандыру келісімдері бойынша міндеттемелер және жалдау міндеттемелері дисконтталмаған жалпы негізде көрсетілген.

(г) Инвестициялық тәуекел

Өзінің инвестициялық саясатында Компания бірқатар принциптерді ұстанады: ол сәйкесінше пайда көруді күтіп отырған инвестицияларды жүзеге асырады және ол осылардың ең жоғары қамтамасыз ету деңгейін ұсынатынын кепілдейді. Үлгі өтемпіздің көп мөлшерінің болуы және инвестициялар түрне қатысты мақсаттық диверсификацияның болғаны маңызды. Осы салада қазақстандық сақтандыру компанияларының жұмысы қатаң қадағаланып отыр, және оларға құнды қағаздар нарығының кәсіби қатысушысы ретінде жұмыс істеуге рұқсат етілмейді. Сондықтан Компания өз инвестициялық жұмысын, Компанияның тапсырысы бойынша осындай операцияларды жасайтын брокерлер арқылы жүзеге асырады.

(д) Нарықтық тәуекел

Барлық қаржы құралдары және позициялар нарықтық тәуекелге ұшырайды, ол нарықтық жағдайдың келешектегі өзгерістері құрал құнының өсуіне немесе азаюына әсер беруін білдіреді. Әділ құн бойынша көрсетілетін қаржы құралдары әділ құн бойынша танылады және нарықтық жағдайдың барлық өзгерісі, табыс пен шығыс шоттарында немесе өзге жиынтық табысында көрсетілгеніне қарамастан, әділ құн өзгергеннен кейін таза табысқа ықпал етеді. Бұл құралдар әділ құн бойынша, көйінірек ағымдағы нарық бағаларымен танылады. Қаржы активтерінің құнсыздануы Компанияның есеп саясатына сәйкес танылады (18(г)-ескертуді қараңыз).

Компания нарық жағдайы өзгерген кезде қаржы құралдарын пайдалануын басқарып отырады. Нарықтық тәуекелге деген бейімділік ресми түрде жоғарғы басшылық бекіткен тәуекел мен концепция бойынша шектеулерге сәйкес құралдарды сатып алу немесе сату арқылы, немесе өзара есепке алу арқылы басқарылады.

(е) Валюталық тәуекел

Компания АҚШ долларымен операцияларды жүзеге асыру кезінде валюталық тәуекелге ұшырайды.

Компанияның валюталық тәуекелге ұшырауы төмендегідей болды:

мың теңге	2023	2022, қайта есептелген
Ақша қаражаттары	19,520	7,619
Өзге жиынтық табыс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтері	2,082,288	1,891,232
	2,101,808	1,898,851

Сөзгішікті талдау

2023 жылдың 31 желтоқсанына АҚШ долларына қатысты теңге бағамының 10%-ға әлсіреуі (нығаяу) салық салудан кейінгі кірістің 168,145 мың теңгеге ұлғаяуына (азаяуына) (2022: 151,908 мың теңге) әкеп соқтырар еді. Бұл талдау барлық басқа айнымалылар өзгеріссіз қалады деп болжайды.

(ж) Баға тәуекелі

Баға тәуекелі – бұл, жекелеген бағалы қағаздарға немесе олардың эмитентіне немесе нарықтағы барлық бағалы қағаздарға төн факторлардың өзгеруінен болғанына қарамастан, нарық бағаларының өзгеру нәтижесінде қаржы құралы құнының өзгеру тәуекелі. Компания нарықтағы жалпы немесе арнайы өзгерістердің оның қаржы активтеріне ықпал етуіне байланысты баға тәуекеліне ұшырауы мүмкін.

2023 жылдың 31 желтоқсанына өзге жиынтық табыс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтерінің бағасы 1%-ға өсуі (азаяуы) өзге жиынтық табыс мөлшерін 22,231 мың теңгеге (2022: 21,98С мың теңге) өсірер (азаяр) еді. Бұл талдау барлық басқа айнымалылар өзгеріссіз қалады деп болжайды.

15. Қаржылық тәуекелдерді басқару мақсаттары мен саясаты, жалғасы

(з) Капиталды басқару

Компания реттелетін сала болып табылатын сақтандыру секторына өз қызметін атқарады. Компания капитал бойынша барлық ережелерді және пруденциалдық нормаларды орындауы міндетті. Пруденциалдық ережелер төлемқабілеттіктің минималды шөктерін есептеу әдісін және төлемқабілеттіктің нақты шепін (төлемқабілеттіктің нақты маржасы) бекітеді.

мың теңге	2023	2022, қайта есептеген
Реттеушілік капитал		
Төлемқабілеттіктің минималды маржасы	1,725,000	1,531,500
Төлемқабілеттіктің нақты маржасы	2,227,353	2,774.325
Төлемқабілеттің маржасының жеткілікті нормативі	1.29	1.81

16. Шартты және ықтимал міндеттемелер

(а) Қазақстандағы салық салу бойынша шартты міндеттемелер

Салық заңнамасын түсіндірудегі белгісіздіктер

Компания оның салықтық міндеттемелерін анықтауға қатысты белгісіздіктердің әсеріне ұшырайды. Қазақстанның салық заңнамасы мен салық тәжірибесі үздіксіз өзгерулер жағдайында, сондықтан олар ретроспективті қолданылуы мүмкін өзгерістерге және әр түрлі түсіндірулерге ұшырайды.

Басшылықтың Компанияның мәмілелері мен қызметіне аясында заңнаманы түсінуі салық органдарының түсінуімен сәйкес келмеуі мүмкін. Нәтижесінде, мәмілелер мен операцияларға тиісті салық органдары наразы болып, сәйкесінше, өз кезегінде Компаниядан қосымша салық, өсімақы және айыппұлды талап етуіне өкел соқтыруы ықтимал, соның салдарынан Компанияның қаржылық жағдайына және қызмет нәтижелеріне өлеулі теріс әсер беруі мүмкін.

Қосымша салық салу кезеңі

Қазақстандағы салық органдары салық төлеуші немесе салық кезеңіне байланысты тиісті салық кезеңі өткеннен кейін үш немесе бес жыл ішінде қосымша салық салуға құқылы. Салық заңнамасы бекіткен кейбір жағдайларда бұл мерзім үш жылға созылуы мүмкін.

Ықтимал қосымша салық міндеттемелері

Басшылық Компания Қазақстанда әрекет ететін салық заңнамасының талаптарын, сондай-ақ, өз қызметіне әсер ететін жасалған келісімдердің салық шарттарын орындайтынына және қосымша салық міндеттемелерінің туындамайтынына сенімді. Алайда, жоғарыда аталған себептерге байланысты тиісті салық органдары келісім ережелері мен салық заңнамасының талаптарын басқаша түсіндіруі мүмкін.

Нәтижесінде, қосымша салық міндеттемелері туындауы ықтимал. Бірақ, жоғарыда аталған кез келген потенциалды қосымша салық міндеттемелерін есептеу кезіндегі айтылған белгісіздіктер себебінен басшылық, өгер осындай міндеттемелер орын алса, салық міндеттемелерінің, сондай-ақ, Компания төлеуге жауапты өсімақы мен айыппұлдың қаржылық әсерін бағалау орынсыз болып табылады.

(ә) Сот арыздары

Әдеттегі қызмет барысында Компанияға қарсы соттық қуынымдар орын алуы мүмкін. Басшылық осындай әрекеттер мен талаптардан туындайтын түпкілікті жауапкершілік, өгер болса, Компанияның қаржылық жағдайына және нәтижелеріне әсер ететін жағымсыз салдарға өкел соқтырмайды деп санаиды. 2023 жылдың 31 желтоқсанына Компания қандай да бір өлеулі сот ісін жүргізуге қатысқан жоқ.

17. Байланысты тараптармен жасалатын операциялар

Байланысты тараптар мыналарды қамтиды:

- Негізгі басшылар;
- Акционерлер.

17. Байланысты тараптармен жасалатын операциялар, жалғасы

(а) Басшылық сыйақысы

Негізгі басшылар алған сыйақылар әкімшілік шығыстардың бір бөлігі ретінде жалақы шығындарына кіреді және 16,873 мың теңгені құрайды (2022: 13,081 мың теңге) (7-ескертуді қараңыз).

(ә) Байланысты тараптармен операциялар

мың теңге	Негізгі басшылар	Акциягерлер	Жиыны
2023			
Өзге активтер	265	–	265
Сақтандыру сыйлықақылары	80	32	112
Сақтандыру сомалары	52,440	13,110	65,550
2022, қайта есептелген			
Өзге активтер	195	–	195
Сақтандыру сыйлықақылары	20	–	20
Сақтандыру сомалары	11,639	–	11,639

2023 жыл мен 2022 жылдың 31 желтоқсанына Компанияда байланысты тараптардың дебиторлық берешегінің құнсыздануына резерв жоқ. Компанияда байланысты тараптардың дебиторлық берешегінің құнсыздануы бойынша шығындар болмады (2022: нөл).

(б) Байланысты тараптармен жасалған операциялар шарттары

Байланысты тараптармен жасалатын мәмілелердің бағалары мәміленің сипатына қарай тұрақты негізде анықталады.

18. Есеп саясатының негізгі ережелері

Қаржы есептілігін даярлау кезінде, Компания есептілік саясатының төменде берілген негізгі принциптерін біртіндеп пайдаланған.

(а) Шетел валютасындағы операциялар

Шетел валютасындағы операциялар Компанияның функционалды валютасына, осы операциялардың жасалу күніне айырбас курстары бойынша қайта есептеледі. Есеп беру күніне шетел валютасымен берілген монетарлық активтер мен міндеттемелер, осы есеп беру күніндегі айырбас курсы бойынша функционалды валютаға қайта есептеледі. Шетел валютасында берілген және әділ құнмен бағаланатын монетарлық емес активтер мен міндеттемелер, әділ құнды анықтау күніндегі айырбас курсы бойынша функционалды валютаға қайта есептеледі, ал тарихи құны бойынша бағаланатындар – мәліме күніне. Қайта есептеу кезінде тайда болатын курстық айырмашылықтар, табыстар мен шығындар туралы есептілікте мойындалады.

Қаржы есептілігін дайындау барысында келесі курстық бағамдар қолданылды:

	2023	2022
Жыл соңында	454.56	462.65
Орташа	456.31	460.48

(ә) Сақтандыру келісімдері

Сақтандыру келісімдерінің классификациясы

Компания әдеттегі қызмет барысында сақтандыру келісімдерін жасайды, сол келісімдер бойынша өз сақтандырушылары тарапынан елеулі сақтандыру төуекелін қабылдайды. Әдеттегідей, Компания сақтандыру оқиғасынан кейінгі төленетін төлемдерді сақтандыру оқиғасы орын алмаған кездегі төлемдермен салыстыра отырып, елеулі сақтандыру төуекелін анықтайды. Сақтандыру келісімдері қаржы төуекелін де өкелуіне мүмкін.

18. Есеп саясатының негізгі ережелері, жалғасы

Сақтандыру келісімдерін өсептеу тәртібі

Сақтандыру келісімдерінен компоненттерді бөліп шығару

Сақтандыру келісімі, егер жекелеген келісімдер болса, басқа стандартты қолдану аясына жатқызылатын бір немесе бірнеше құраушыдан тұруы мүмкін. Кез келген жекелеген компоненттерді бөліп шығарғаннан кейін Компания сақтандыру келісімінің басқа компоненттеріне ХҚЕС 17 қолданады. Қазіргі кезде Компанияның өнімдерінде бөліп шығаруды талап ететін ешқандай жекелеген компоненттер жоқ.

Біріктіру деңгейі

Компания сақтандыру келісімдерінің қоржынын анықтайды. Қоржын ұқсас тәуекелге бейім келісімдерді қамтиды және бірге басқарылады.

Егер Компанияда барлық келісімдер жиынтығы бір топқа жатады деген шешімге келтіретін негізделген және куәландырылған ақпарат болса, Компания осы келісімдерде ауыртпалық бар екендігін анықтау үшін бір топқа жататын келісімдер жиынтығын бағалайды және осы келісімдер кейінірек ауыртпалыққа ие болуы ықтималдылығы жоқ екендігін анықтау үшін осы келісімдер жиынтығын бағалайды. Егер Компанияда барлық келісімдер жиынтығы бір топқа жатады деген шешімге келтіретін негізделген және куәландырылған ақпарат болмаса, Компания қай топқа жататындығын анықтау үшін әр келісімді жеке бағалайды.

Компания әр түрлі бағалар немесе сақтанушыға әр түрлі сипаттағы жеңілдіктерді беру мүмкіндігі заң немесе нормативті актілермен тікелей шектелген жағдайдағы әр топқа жатқызылатын келісімдерді бір топқа кіргізеді.

Қоржындар тану мен бағалау мақсатында шығару жылы және табыстылық бойынша жіктеледі. Сондықтан, әр шығару жылы шегінде келісімдер қоржыны үш топқа бөлінеді:

- Алғашқы тануда ауыртпалығы бар келісімдер тобы (егер бар болса);
- Алғашқы тануда кейінірек ауыртпалыққа ие болу мүмкіндігі жоқ келісімдер тобы (егер бар болса);
- Қоржындағы қалған келісімдер тобы (егер бар болса).

Келісімдер тобының тиімділігі актуарлы бағалау моделінің көмегімен бағаланады. Компанияның пайымдауынша, егер фактілер мен жағдайлар тікелей көрсетпесе, алғашқы тануда қоржындағы еш келісім ауыртпалыққа ие емес. Ауыртпалығы жоқ келісімдер үшін Компания алғашқы тануда қолданылатын фактілер мен жағдайлардың өзгеру ықтималдылығын бағалау арқылы келісімдердің кейінірек ауыртпалыққа ие болу мүмкіндігінің жоқ екендігін бағалайды. Компания келісімдер тобы ауыртпалыққа ие екендігін анықтау үшін барлық орынды фактілер мөр жағдайларды қарастырады.

Тану

Компания келесі бсйынша ең алғашқысынан бастап, жасалатын сақтандыру келісімдер тобын таниды:

- келісімдер тобы бойынша сақтандыру өтелімі кезеңінің басталуы;
- тиісті келісімдер тобындағы полисті ұстаушының бірінші төлемін жасау мерзімі келетін күн; және
- ауыртпалығы бар келісімдер тобына сәйкес – осы топ ауыртпалыққа ие болатын күн.

Компания жоғарыда келтірілген критериялардың біреуіне сәйкес келетін есеп кезеңінде топқа жаңа келісімдерді қосады.

Келісім шегі

Компания сақтандыру келісімдері тобының бағалауына топтағы әр келісімнің аясында барлық келешектегі ақша қаражатының ағынын қосады.

Ақша ағындары, егер Компания полис ұстаушысынан сақтандыру жарналарын төлеуді мәжбүр ете алатын немесе Компанияда полис ұстаушысына сақтандыру келісімі бойынша қызмет көрсету міндеті бар өсеп кезеңіндегі өлеулі құқықтар мен міндеттерден туындаса, сақтандыру келісімі аясында болады. Сақтандыру келісімі бойынша қызметтерді көрсету деңгейі өлеулі міндеттемесі төмендегі жағдайларда аяқталады:

- Компания нақты сақтанушының тәуекелдерін қайта бағалауға іс жүзінде мүмкіндігі болғанда, яғни осы тәуекелді анықтай алатын баға немесе сыйақы деңгейін тағайындағанда; немесе
- келесі екі критерия орындалса:
 - Компания келісімі бар келісімдер қоржынындағы тәуекелдерді іс жүзінде қайта бағалау мүмкіндігіне ие болса, яғни осы қоржын тәуекелін анықтай алатын баға немесе сыйақы деңгейін тағайындай алса;
 - тәуекелдерді қайта бағалау күніне дейін сыйақы бағаларын белгілеу қайта бағалау күнінен кейінгі кезеңге жататын тәуекелдерді өсепке алмаса.

18. Есеп саясатының негізгі ережелері, жалғасы

Сақтандыру келісімдері аясындағы күтілетін сыйақылар немесе талаптарға қатысты міндеттеме немесе актив танылмайды. Мұндай сомалар келешектегі сақтандыру келісімдеріне жатқызылады.

Келісім шегі Компанияның елеулі құқықтары мен міндеттеріне қатысты жағдайлардың өзгеруін есепке алып әр есептік кезеңде қайта қаралады, сондықтан уақыт өткен сайын өзгеруі мүмкін.

Сыйақыларды тарату негізіндегі тәсілге сәйкес бағаланатын келісімдер

Компания бастапқы кезеңде келесі критерияларды сақтау арқылы келісімдер тобын бағалауды жеңілдету үшін сыйақыны тарату негізіндегі тәсілді қолданады: топтағы әр келісімнің әрекет мерзімі бір жыл немесе одан аз.

Сақтандыру келісімдері

Әр келісімдер тобын алғашқы тануда өтелімінің қалған бөлшегі бойынша міндеттемелердің теңгерімдік құны, осы күнге топқа бөлінген сақтандыру қызметін сатып алған кез келген ақша ағындарын шегере отырып, алғашқы тануда алынған сыйақылар бойынша бағаланады, және топқа қатысты ақша ағындары бойынша бұрын танылған кез келген актив немесе міндеттемені тануды тоқтату нәтижесінде туындаған кез келген сомаға түзетіледі. Компания туындау сәтінде сақтандыру активтерін сатып алудан болған ақша ағындарына кеткен шығындарды есептен шығармау туралы шешім қабылдады.

Кейінірек өтелімінің қалған бөлшегі бойынша міндеттеменің теңгерімдік құны алынған сыйлықақы сомасына және шығын ретінде танылған сақтандыру алымдары бойынша ақша ағындары амортизациясына көбейеді, және көрсетілген қызметтер үшін сақтандыру бойынша табыс ретінде танылған және алғашқы танудан кейін таратылған сақтандыру активтерін сатып алу бойынша кез келген қосымша ақша ағындарына азаяды. Әр келісімдер тобын алғашқы тануда Компания қызметтің әр бөлшегін беру мен тиісті сыйлықақыны төлеу күні арасы бір жылдан аз болуын күтеді. Сондықтан, Компания өтелімінің қалған бөлшегі бойынша міндеттемені ақшаның уақыттық құны мен қаржы тәуекелі әсерін көрсету үшін түзетпеу туралы шешім қабылдаған.

Егер өтелім кезеңінің кез келген сәтінде фактілер мен жағдайлар келісімдер тобы ауырпалыққа ие болатынын анықтаса, Компания шығынды табыс пен шығыс құрамында таниды және өтелімінің қалған бөлшегі бойынша міндеттемені қалған өтелімге қатысты келісімдерді орындау бойынша ақша ағындарын сол сәттегі бағалау өтелімінің қалған бөлшегі бойынша міндеттеменің теңгерімдік құнынан асатын мөлшерде ұлғайтады. Туындаған шығындар бойынша міндеттемелер де дисконтталса, мәмілелерді орындаудан болған ақша ағындары (ағымдағы бағамдар бойынша) дисконтталады.

Компания туындағын шығындарға қатысты келісімдерді орындау бойынша ақша ағындары сомасына сақтандыру келісімдері тобы бойынша туындаған шығындарға жауапкершілікті мойындайды. Келешектегі ақша ағындары, олар бір жыл ішінде немесе талаптардың туындау күніне бастап төленетінін күтетін жағдайларды санамағанда, (ағымдағы бағам бойынша) дисконтталады.

Тануды тоқтату және келісімді өзгерту

Компания өтелген кезде келісімді тануды тоқтатады, яғни келісімде көрсетілген міндеттемелердің әрекет мерзімі өткен кезде, немесе олар орындалғанда немесе жойылғанда.

Компания, сонымен қатар, егер келісімде жаңа шарттар әрдайым болған тәрізді оның шарттары өзгеріп, өзгерген шарттарға негізделген жаңа келісім танылған жағдайда, келісімді тануды тоқтатады. Егер келісімді өзгерту тануды тоқтатуға әкелмесе, Компания келісімдерді орындау бойынша ақша ағындарын бағалаудағы өзгерістер ретінде модификацияланған ақша ағындарындағы өзгерістерді қарастырады.

Ұсыну

Актив және міндеттеме болып табылатын сақтандыру келісімдері қоржыны қаржылық жағдай туралы есепте жеке ұсынылады. Тиісті келісімдер тобын тануға дейін туындаған ақша ағындарына қатысты танылған кез келген актив немесе міндеттеме (сақтандыру алымдары бойынша ақша ағындары үшін кез келген активтерді қоса алғанда) тиісті келісімдер қоржынының теңгерімдік құнына қосылады.

Сақтандыру бойынша табыс және сақтандыру қызметтері бойынша шығыстар кез келген инвестициялық компоненттерді есепке алмайды және төмендегідей танылады:

Сақтандыру бойынша табыс (сыйлықақыны тарату негізіндегі тәсілге сәйкес бағаланатын келісімдер)

Сыйлықақыны тарату негізіндегі тәсілге сәйкес бағаланатын келісімдер үшін әр кезеңдегі сақтандыру бойынша табыс есептік кезеңдегі қызметтерді ұсыну үшін сыйлықақылардың күтілетін түсімдер сомасын білдіреді. Компания сыйлықақылардың күтілетін түсім сомасын кезең ішінде біркелкі таратады.

18. Есеп саясатының негізгі ережелері, жалғасы

Шығындар компоненттері

Сыйлықақыны тарату негізіндегі тәсілге сәйкес бағаланбайтын келісімдер үшін Компани сақтандыру келісімдерінің ауыртпалыққа ие тобы бойынша өтелімінің қалған бөлшегіне қатысты міндеттемелердің шығынды компоненттің тағайындайды. Шығын компоненті ауыртпалыққа ие келісімдер бойынша шығындарды түзету ретінде кейінірек табыс пен шығыс құрамында көрсетілген келісімдерді орындау бойынша ақша ағындары сомасын анықтайды және туындаған жағдайда сақтандыру бойынша табыстан шығарылады. Міндеттемелерді орындау бойынша ақша ағындары туындаған жағдайда, олар, жүйелік негіздегі шығын компонентін санамағанда, шығын компоненті мен өтелімінің қалған бөлшегі бойынша міндеттеме арасында таратылады.

Жүйелік негіз ақша ағындарының келешектегі жылыстауындағы келтірілген құнын жалпы бағалауға қатысты шығын компонентінің үлөсі мен әр жыл басындағы қаржылай емес тәуекелдегі тәуекелдік түзету қосындысы арқылы анықталады (немесе алғашқы тануда, егер келісімдер тобы сол жылы алғаш рет танылса).

Сақтандыру қызметтері бойынша шығындар

Сақтандыру келісімдері бойынша туындайтын сақтандыру қызметтерін көрсету шығындары, едетте, туындау сәтінен бастап, табыс пен шығыс құрамында танылады. Олар инвестициялық құрамды өтеуді есептемейді және келесі баптарды қамтиды:

- Сақтандыру төлемдері мен сақтандыру қызметтері бойынша өзге шығындар.
- Аквизициялық шығындар бойынша ақша ағындарын амортизациялау: сыйлықақыларды тарату негізіндегі тәсілге сәйкес бағаланатын келісімдер бойынша Компания келісімдер тобының әрекет ету кезеңінде сақтандыру активтерінен болған ақша ағындарын желілік есептеу әдісімен амортизациялайды.
- Ауыртпалығы бар сақтандыру келісімдері бойынша шығындар (шығындарды қалпына келтіру).
- Ақшаның уақытша құны, қаржы тәуекелі мен оның өзгеріс әсерінің нәтижесінде пайда болатын туындаған шығындар бойынша міндеттемелерді түзету.
- Аквизициялық шығындар бойынша ақша ағындары үшін активтердің құнсыздануынан болған шығындар (шығындарды қалпына келтіру).

(6) Негізгі құрал-жабдықтар

Тану мен есепке алу

Негізгі құрал-жабдықтар жинақталған амортизация мен құнсыздану шығындарын шегенргендегі қайта бағаланған құны бойынша бағаланатын жер телімін, ғимараттарды және құрылыстарды есептемегенде, жинақталған тозу мен құнсызданудан болған шығындарды шегеріп тастағандағы құны бойынша көрсетіледі.

Құн құрамына активті сатып алуға тікелей байланысты шығындар кіреді. Шаруашылық тәсілмен жасалған немесе салынған активтердің құнына материалдар мен тікелей жұмыс күшінің құны, активті қолдану мақсатында жұмыс жағдайына келтіруге тікелей байланысты кез-келген басқа шығындар, сонымен қатар, заттарғы демонтаж және жоюға, қолданыстағы алаңды қалпына келтіруге және қарыздар қатысты шығындар мен қарыздар бойынша капиталданған шығындар жатады. Тиісті жабдықтың функционалды ажырамас бөлігі болып табылатын сатып алынатын бағдарламалық жасақтама осы жабдықтың өзіндік құнына капиталдандырылады.

Егер негізгі құрал-жабдықтардың құрамы әртүрлі пайдалы қызмет мерзімінен тұратын жекелеген құрамдас бөліктерден тұрса, олардың ерқайсысы негізгі құралдардың жекелеген нысаны (маңызды құрамдас бөлігі) ретінде есепке алынады.

Негізгі құрал-жабдықтардың нысанының шығып қалуы кезінде табыс немесе шығынның кез-келген сомасы оның теңгерімдік құнымен шығып қалудағы түсімді салыстыру арқылы анықталады және таза табыстың немесе шығын құрамында «басқа кірістер» немесе «басқа шығындар» жолында нетто-негіз ретінде танылады.

Қайта бағалау

Жер телімдері, ғимараттар мен құрылыстар қайта бағалау күнінен кейін танылатын жинақталған амортизация мен құнсызданудан болған шығындарды шегеруден соң қайта бағаланған құн бойынша есептеледі. Қайта бағаланған активтің еділ құны мен оның теңгерімдік құны арасындағы айтарлықтай сәйкессіздіктерді болдырмау үшін қайта бағалау тұрақты негізде жүргізіледі.

Қайта бағалаудан болған құнның ұлғаюы, осы активтің бұрын кіріс пен шығыстарда көрсетілген құнның бұрынғы төмендеуін қалпына келтіру сомасын қоспағанда, өзге жиынтық табыста көрсетіледі. Бұл жағдайда активтің құнын ұлғайту сомасы кезеңнің табысына жатады. Қайта бағалаудан болатын құнның төмендеуі, негізгі құрал-жабдықтарды қайта бағалаудағы резервте көрсетілген бір актив бойынша бұрынғы құнның өсуіне қарсы азаюды тікелей есепке ағуды қоспағанда, кірістер мен шығыстарда көрсетіледі.

18. Есеп саясатының негізгі ережелері, жалғасы

Негізгі құрал-жабдықтарды қайта бағалаудан резервтегі соманы бөлінбеген табысқа ауыстыру қайта бағаланған төңгерімдік құны мен активтің алғашқы төңгерімдік құны арасындағы айырмаға қатысты жүргізіледі. Қайта бағалау күнінде жинақталған амортизация активтің жалпы төңгерімдік құнынан шегеріледі. Босатылған жағдайда, шығарылатын активке жатқызылатын қайта бағалау сомасы бөлінбеген табыс құрамындағы негізгі құралдарды қайта бағалаудағы резервтен ауыстырылады.

Кейінгі шығындар

Егер Компания айтылған бөлікпен байланысты көпөшек экономикалық табыстарға ие болу мүмкіндігі жоғары болып, оның құнын сенімді анықтауға болатын болса, негізгі құрал-жабдықтардың нысанының бөлігін (маңызды компоненттің) ауыстырумен байланысты шығындар, осы нысанның баланстық құнын есіреді. Ауыстырылған бөлігінің баланстық құны есептен шығарылады. Негізгі құралдардың жөндеу және қызмет көрсету арналған шығындары жиынтық (шығыс) табыс туралы есепте шеккен ретінде танылады.

Тозу

Тозу активтің пайдалы қызмет ету мерзімі ішінде оның қалдық құнына дейінгі біркелкі тәсіл арқылы есептеледі. Негізгі құрал-жабдықтардың болжамды пайдалы қызмет мерзімі:

- ғимараттар мен құрылыстар 18-30 жыл;
- көлік құралдары 7-9 жыл;
- өзге 2-10 жыл.

Негізгі құрал-жабдықтардың болжамды пайдалы қызмет мерзімі мен қалдық құны әрбір есептік күнге қайта қаралады.

(в) Материалдық емес активтер

Материалдық емес активтер - бұл, негізінен, Компанияның шектеулі мерзімі бар бағдарламалық жасақтамасы, және жинақталған амортизация мен құнсызданудан болған шығындарды шегергендегі (сатып алу құны және оны мақсатты пайдалану үшін активті дайындауға тікелей байланысты көз келген шығындарды қамтитын) құн бойынша өсептелінеді.

Амортизация

Бейматериалдық активтердің пайдалы қызмет мерзімі 3 жылдан 7 жылға дейін. Амортизация барлық пайдалы қызмет мерзімі ішінде біркелкі тәсіл бойынша өсептеледі.

(г) Құнсыздану

Ұзақ мерзімді активтердің төңгерімдік құнының құнсыздануын талдау оқиғалар немесе жағдайлардағы өзгерістер олардың төңгерімдік құнының өтелмейтіндігін көрсететін жағдайларда жүзеге асырылады. Егер құнсыздану белгілері бар болса, активтердің төңгерімдік құны олардың өтелетін құнынан асып кетуін анықтау үшін бағаланады. Бұл талдау, ақша түсімдерін жасамайтын активтерді қоспағанда, әрбір актив үшін бөлек орындалады. Бұл жағдайда талдау ақша түсімдерін жасайтын бөлімше деңгейінде жүргізіледі.

Активтің немесе ақша қаражатын жасайтын бөлімшенің төңгерімдік құны оның өтелетін сомасынан асатын болса, активті төмен бағамен көрсету үшін резерв қалыптастырылады. Құнсызданудан болған залалдарды (шығынды) қалпына келтіру кірістер мен шығыстар құрамында танылады.

Өтелетін соманы өсептеу

Активтің өтелетін құны оны пайдалану құнының пайдалану құндылығының ең үлкен мөлшері және оны сату құнынан шегерілген активтің әділ құны ретінде анықталады. Активті пайдалану құндылығын бағалау кезінде күтілетін ақшалай қаражаттардың ағындары, осы активке тән ақша мен тәуекелдің уақытша құнының нарықтық бағасын көрсететін салықты шегеруге дейін дисконттық мөлшерлемені қолданып, олардың ағымдағы құнына дисконтталады. Ақша түсімін өз бетінше жасамайтын активтердің өтелетін құны осы активке жататын ақша түсімдерін жасайтын бөлімшенің өтелетін құнының құрамында анықталады.

Құнсызданудан болған шығындарды қалпына келтіру

Құнсызданудан болған бұрынғы танылған шығын, егер өтелетін соманы анықтау үшін пайдаланылған бағалауда өзгерістер болған жағдайда, қалпына келтіріледі. Құнсызданудан болған шығын, егер құнсызданудан болған шығын мойындалмаса, активтің төңгерімдік құны тозу немесе амортизацияны шегеруден кейін анықталған төңгерімдік құннан аспайтын деңгейде қалпына келтіріледі.

18. Есеп саясатының негізгі ережелері, жалғасы

(ғ) Ақша қаражаттары

Ақша қаражатына талап ету бойынша қол жетімді және құнның өзгеруінің өлеусіз тәуекеліне ұшыраған банктердегі ақша қаражаты және кассадағы қолма-қол ақша кіреді.

(д) Банк салымдары

Өз қызметі кезінде, Компания банктерге орналастыру күнінен бастап үш айдан артық уақытқа салымдарды орналастырады. Белгіленген өтеу мерзімі бар кредиттік мекемелердегі қаражаттар, кейін амортизацияланған құн бойынша тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін қолдана отырып, бағаланады. Белгіленген өтеу мерзімі жоқ қаражаттар, бастапқы құны бойынша есептеледі. Кредиттік мекемелердегі қаражаттар, құнсыздану резервін шегеріп тастап, есептеледі.

(е) Жалға алу

Компания жалға алушы ретінде

Шартқа отыру кезінде Компания жалпы шарт немесе оның жекеленген бөліктері жалгерлік шартқа жататындығын бағалайды. Компания, қысқа мерзімді жалгерлік пен төмен бағалы активтерді жалдауды есептемегенде, активті пайдалану құқығын және барлық жалгерлік шарттар бойынша жалгерлік міндеттемелерін анықтайды. Осындай жалгерлік шарттар бойынша Компания жалгерлік төлемдерді жалгерлік мерзім ішінде тура тәсіл арқылы операциялық шығындар құрамында анықтайды.

Жалгерлік міндеттемелер қосымша қарыз қаражатын тарту мөлшерлемесін қолдану арқылы жалдау төлемінің көптірілген құны бойынша анықталады. Жалгерлік басталғаннан кейін жалгерлік бойынша міндеттемелердің төңгерімдік құны дисконттың амортизациясын көрсету үшін өседі де, төленген жалгерлік төлемдер сомасына азаяды. Сонымен қатар, Компания жалгерлік шартының өзгеруін көрсету үшін жалгерлік міндеттемелерді қайта бағалайды.

Активті пайдалану құқығы, жалгерлікті ұйымдастырудың тікелей шығындарын шегер отырып, тиісті жалгерлік міндеттемелер, жалгерлік кезінде немесе жалгерлікке дейін төленген төлемдерден тұратын бастапқы құн бойынша танылады. Жалгерлік басталғаннан кейін пайдалану құқығы өсептелген амортизация мен құнсыздануды шегеріп, құны бойынша бағаланады.

Қандай да бір мөлшерлемеге немесе индекске бағынбайтын өзгермелі төлемдер жалгерлік міндеттемесі мен активті пайдалану құқығының бастапқы бағалауында ескерілмейді. Осындай төлемдер төлемдерді қажет ететін шарт немесе оқиға туындаған кезеңде операциялық шығындар құрамында танылады.

Бірнемесе бірнеше жалгерлікке жатпайтын бөліктері бар жалгерлік шарттар үшін Компания жалгерлік өмес бөліктерді ажыратпайды және біркелкі жалгерлік шарт ретінде қарастырады.

(ж) Провизиялар

Провизияларды, егер Компания өткен оқиғаның нәтижесінде заңды немесе жүктелген міндеттемеге ие болса және мойындалған міндеттемені орындау үшін экономикалық ресурстардың шығуы талап етілетін болса, және оның құны дұрыс бағаланса, бекітуге болады. Егер ақшаның уақытша құнының әсері айтарлықтай болса, провизиялар ақшаның уақытша құнының ағымдағы нарықтық бағамын, егер орынды болса, осы міндеттемеге тән тәуекелдерді көрсететін салық салуға дейінгі мөлшерлеме бойынша келешектегі ақшалай қаражатты дисконттау арқылы өсептелінеді. Дисконттау пайдаланылған жағдайда, уақыт өткеннен кейін провизиялар сомасының ұлғаюы қаржыландыру шығыстары ретінде танылады.

(з) Зейнеткерлік міндеттемелер

Компанияда жұмыс берушіден және қызметкерден жалақыдан белгіленген сыйақы мөлшерлемесі бойынша өсептелген ағымдағы шегерімдерді талап ететін Қазақстан Республикасының мемлекеттік зейнетақы жүйесіне қатысудан басқа, қосымша зейнетақы жоспарлары жоқ.

(и) Табыс салығы бойынша шығыстар

Табыс салығы бойынша шығыстарға ағымдағы кезеңнің табыс салығы және кейінге қалдырылған салық кіреді. Табыс салығы бойынша шығыстар, тура капиталдың құрамындағы операцияларға қатысты бөлігінен басқалары, кірістер мен шығыстар туралы есептілікте көрсетіледі. Осы жағдайда, табыс салығы бойынша шығыстар капитал құрамында болуы мойындалады.

Ағымдағы табыс салығы жыл бойындағы салық салынбайтын табысқа қатысты салық сомасы және өткен жылдардағы табыс салығын төлеу бойынша міндеттемелердің мөлшерлерінің барлық түзетулері бар салық сомасы болып табылады.

18. Есеп саясатының негізгі ережелері, жалғасы

Кейінге қалдырылған салық, оларды қаржы есептілігінде көрсету және салық үшін қолданылатын сомалар мақсатында активтер мен міндеттемелердің теңгерімдік құнының уақыттық айырмасын анықтау арқылы баланстық әдіс негізінде есептеледі.

Кейінге қалдырылған салық пен міндеттемелер бухгалтерлік баланс күнінде күшіне өнген салық салық салу бағамдарына (және салық заңнамасы) сәйкес активті сату немесе міндеттемелі өтеу кезеңіне қолданыла алуы күтілетін салық салу бағамдары бойынша бағаланады.

Кейінге қалдырылған салық активі аталған актив сомасына азая алатын көпешектеп салық салынатын табысты алу ықтималдылығы бар дәрежеде танылады. Кейінге қалдырылған салық активінің сомасы тиісті салық жеңілдігі жүзеге асу мүмкіндігі жоқ дәрежеде азайтылады.

Кейінге қалдырылған салық активтері мен міндеттемелер, егер ағымдағы салық активтерін ағымдағы салық міндеттемелері есебіне алу үшін заңды бекітілген құқық болса және егер кейінге қалдырылған салықтар бірдей салық салу нысанына және бірдей салық органына қатысты болса, есепке алынады.

(к) Қаржы құралдары

Компания қаржы активтері мен міндеттемелерін, егер ол құрал бойынша келісімшартқа қатысушы болып табылса, қаржылық жағдай туралы есепте таниды.

Қаржылық активтер

Алғашқы тану және бағалау

ХҚЕС 9 өрекету ету аясындағы қаржылық активтер, өз ретінде, табыс пен шығыс арқылы әділ құн бойынша немесе өзге жиынтық табыс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын амортизациялық құн арқылы жіктеледі. Компания қаржы активтерін қаржы активтері мен ақша ағындарының келісімшарттық міндеттемелерін басқару бизнес-моделіне қарай оларды алғашқы тануда классификацияға жатқызады.

Қаржы активі, егер ақша ағындары қарыздың негізгі сомасының өтелмеген бөлшегіндегі «бірыңғай қарыздың негізгі сомасы мен пайыздар есебіне» жатқызылса, амортизацияланатын құн немесе өзге жиынтық табыс арқылы әділ құн бойынша классификацияға түседі және бағаланады. Қаржы активтерінің ақша ағындары «ақша ағындары» қағидасына сәйкес емес болса, бизнес-модель түріне қарамастан табыс пен шығыс арқылы әділ құн бойынша жіктеледі.

Алғашқы тану кезінде қаржы активтері алынған сыйақы мен мәміле бойынша тікелей шығындарды қосқандағы әділ құн бойынша бағаланады. Кез келген табыс пен шығыс алғашқы тануда табыс пен шығыс туралы есепте танылады.

Кейінгі бағалау

Амортизацияланатын құн бойынша жіктелетін қаржы активтері тиімді пайыздық мөлшерлеме (ары қарай – «ТПМ») тәсілін қолдану арқылы есепке алынады. Амортизацияланатын құн дисконттар мен сыйлықақы, сондай-ақ, сатып алу кезіндегі комиссияларды ескере отырып, есептеледі. Номиналды және амортизацияланатын құн арасындағы айырмашылықтың амортизациясы қаржы табыстары құрамында табыс пен шығыс туралы есепте танылады.

Табыс пен шығыс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтері әділ құн бойынша қаржылық жағдай туралы есепте есептеледі, ал олардың әділ құнының нақты өзгерістері табыс пен шығыс туралы есепте танылады.

Тануды тоқтату

Қаржылық активті тануды тоқтату, егер Компания активке қатысты шарттық құқықтарды бақылауды жоғалтса, жүзеге асады. Бұл жағдай құқықтар іске асырылған, берілетін немесе күшін жойған кезде орын алады.

Қаржы активтерінің құнсыздануы

Компания амортизацияланатын құн бойынша бағаланатын қаржы активтерінен туындауы мүмкін күтілетін несиелік шығындарды бағалайды. Бұл бағалауға келісімдік міндеттемелерге сәйкес контрагент соманы төлей алмау нәтижесінде болатын оқиғалардың орын алу ықтималдылығы жатады.

Күтілетін несиелік шығындар амортизацияланатын құн бойынша есептелетін қаржы активтері мерзімі ішінде болатын ықтимал оқиғалар үшін есептеледі. Егер дебиторлық берешек амортизацияланатын құн бойынша есептелмесе, және алғашқы тану сәтінен бастап осы қаржы активінің несиелік төуекелінде айтарлықтай өзгерістер болмаса, күтілетін несиелік шығындар есептік күннен 12 ай ішінде орын алуы мүмкін оқиғалар үшін есептеледі.

18. Есеп саясатының негізгі ережелері, жалғасы

Қаржылық міндеттемелері

Алғашқы тану және бағалау

ХҚЕС 9 әрекету егу аясындағы қаржылық міндеттемелер, өз ретінде, табыс пен шығыс арқылы әділ құн бойынша және амортизацияланатын құн бойынша бағаланатын қаржы міндеттемелері болып жіктеледі. Компания өз қаржы міндеттемелерін алғашқы тануда классификациясын анықтайды.

Барлық қаржы міндеттемелері алғашында төленген сыйлықақы болып табылатын әділ құн бойынша танылады. Амортизацияланатын құн бойынша бағаланатын қаржы міндеттемелері міндетті түрде мәміле бойынша шығындарды да қамтиды.

Кейінгі бағалау

Сауда және өзге кредиторлық берешек ТПМ әсілін қолдану арқылы амортизацияланатын құн бойынша бағаланады. Амортизацияланатын құн дисконттар мен сыйлықақылар, сондай-ақ, сатып алу кезінде комиссияларды ескере отырып, есептеледі. Номиналды және амортизацияланатын құн арасындағы айырмашылықтың амортизациясы қаржы шығындары құрамында табыс пен шығыс туралы есепте танылады.

Табыс пен шығыс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы міндеттемелері әділ құн бойынша қаржылық жағдай туралы есепте есептеледі, ал олардың әділ құнының нақты өзгерістері табыс пен шығыс туралы есепте танылады.

Тануды тоқтату

Қаржылық міндеттемені тануды тоқтату, егер міндеттеме өтелсе, жойылса немесе оның мерзімі өтсе, жүзеге асады. Егер қолданыстағы қаржы міндеттемесі мүлдем басқа шарттары бар басқа міндеттемен алмастырылса, немесе егер қолданыстағы міндеттеменің шарттары өзгертілсе, мұндай алмастыру немесе өзгерістер алғашқы міндеттемені тануды тоқтату болып және жаңа міндеттемені танудың басы болып есептеледі, ал олардың теңгерімдік құндарының арасындағы айырма табыс пен шығыс туралы есепте танылады.

Қаржы құралдарын өзара есепке алу

Қаржы активтері мен міндеттемелер, танылған сомаларды өзара есепке алу үшін заңды бекітілген құқық болған жағдайда, сондай-ақ, нетто-негіз арқылы есеп жүргізу немесе бір уақытта активті сатып, міндеттемені өтеу ниеті болса, өзара есепте жатқызылуы, ал нетто-сума қаржылық жағдай туралы есепте көрсетілуі тиіс.

Қаржы құралдарының әділ құны

Әр есеп күніне бөлсенді нарықта саудаланатын қаржы құралдарының әділ құны белгіленген бағалар негізінде, транзакция шығындарын өзгертпеу арқылы анықталады. Бөлсенді нарықта саудаланбайтын қаржы активтерінің әділ құны ыңғайлы бағалау тәсілі арқылы анықталады. Мұндай тәсілдерге жақындағы нарық транзакцияларды пайдалану, құрағға ұқсас ағымдағы әділ құнды, дисконтталған ақша ағындарын анықтау мен басқа бағалау тәсілдері жатады.

19. Есеп беру күнінен кейінгі жағдайлар

Есеп күннен кейін маңызды оқиғалар болған жоқ.